

Internationaal financieel en monetair beleid

Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de rijksoverheid op het terrein van internationale financiële en monetaire betrekkingen en beleid, 1945-2000

PIVOT-rapportnummer 126

Dit rapport is een gezamenlijke uitgave van de
Rijksarchiefdienst/PIVOT
&
Ministerie van Financiën

's-Gravenhage, 2001

Tekst: E.A.T.M. Schreuder
Vormgeving: Rijksarchiefdienst/PIVOT
Illustraties: W. Küller
Druk: Krips BV

ISBN: 90-5909-026-8

© Rijksarchiefdienst/PIVOT. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Rijksarchiefdienst/PIVOT.

PROJECT INVOERING VERKORTING OVERBRENGINGSTERMIJN

Voor u ligt het rapport waarin de uitkomsten van een onderzoek, gehouden in het kader van het Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn (PIVOT), zijn weergegeven. PIVOT is een projectorganisatie die in mei 1991 door de Algemene Rijksarchivaris in het leven is geroepen. De aanleiding daarvoor vormde de (voorgenomen) verkorting van de overbrengingstermijn conform de nieuwe Archiefwet van vijftig naar twintig jaar. Vanuit het oogpunt van democratisering van het openbaar bestuur moet deze termijnverkorting positief worden beoordeeld. Immers, eerder overgedragen archieven worden ook eerder volledig toegankelijk voor het publiek. Voor de Rijksarchiefdienst betekent deze termijnverkorting echter dat, wanneer er geen maatregelen worden genomen, hij overstroomd wordt met archiefmateriaal. De neerslag van dertig jaar overheids-handelen zou bij de invoering van de nieuwe wet in een korte periode moeten worden overgebracht naar de depots van de archiefdiensten. Voor de centrale rijksorganen wordt de omvang van deze stroom van gegevensbestanden geschat op ongeveer 600 strekkende kilometer over de periode 1943-1973 en over de periode 1973-1990 op nog eens eenzelfde hoeveelheid. Omdat een dergelijke hoeveelheid archiefmateriaal niet beheersbaar, noch hanteerbaar is en de opslag ervan te kostbaar, heeft de Rijksarchiefdienst in het kader van PIVOT tezamen met de verschillende Hoge Colleges van Staat en de ministeries maatregelen getroffen om deze vloed te kanaliseren.

Bij het uitvoeren van deze inhaaloperatie moesten reeds bestaande problemen bij de archiefzorg van de rijksoverheid in versneld tempo worden opgelost. Onder de Archiefwet 1962 zijn grote achterstanden ontstaan in het selecteren van naoorlogs archiefmateriaal en in het overbrengen van archief van vóór 1940 naar de Rijksarchiefdienst. In inspectierapporten van de Rijksarchiefdienst werd daar al op gewezen, maar door het rapport 'Archiefbeheer en -behoud bij het Rijk' dat de Algemene Rekenkamer in 1988 uitbracht, is dit probleem pas in zijn volle omvang tot politiek Den Haag doorgedrongen.

PIVOT is mogelijk geworden door de inzet van extra financiële middelen die de minister van WVC in 1991 heeft toegezegd: fl. 17 miljoen over een periode van tien jaar (de looptijd van het project). Daarnaast zetten de ministeries en de Hoge Colleges van Staat, verantwoordelijk voor selectie en overdracht van hun archieven, elk eigen middelen in om deze operatie mogelijk te maken. Afspraken daarover zijn vastgelegd in convenanten die de verschillende secretarissen-generaal of vertegenwoordigers van de Hoge Colleges van Staat met de Algemene Rijksarchivaris hebben gesloten.

1. De uitgangspunten van PIVOT

Om de hierboven beschreven papiervloed op een verantwoorde manier te kunnen beperken heeft PIVOT een nieuw selectie-instrument ontworpen. De traditionele selectiemethoden zijn voor een operatie van deze omvang niet toereikend: zij zijn te arbeidsintensief en dus te kostbaar, terwijl de basis van de gevoerde selectie niet altijd duidelijk is geformuleerd. Bij de traditionele selectie worden als criteria gebruikt: de inhoudelijke of informatieve waarde van documenten en de plaats die zij innemen in het geheel van een dossier, een archief of verzameling archieven. Aangezien men bij die manier van selecteren geen model hanteert waarmee men de context van de gegevens in kaart kan brengen, kan men aan de gegevens op zich moeilijk een waarde toekennen. De functie van de gegevens is in dat geval niet te achterhalen. Het gevolg hiervan is een subjectieve selectie omdat iedereen die selecteert een eigen interpretatie aan de gegevens geeft.

PIVOT gaat ervan uit dat de selectie moet worden uitgevoerd vanuit het gezichtspunt van het overheidsorgaan of de organen die deze documenten in het kader van hun taak en het daaruit voortvloeiende handelen hebben ontvangen of geproduceerd: niet de informatiewaarde van documenten, maar de waardebeoordeling van handelingen van overheidsorganen staat centraal. Met de gegevensbestanden die naar de Rijksarchiefdienst worden overgebracht moet het handelen van de overheid in relatie tot haar omgeving op hoofdlijnen te reconstrueren zijn. Daarbij wil PIVOT met het resultaat van de selectie op basis van deze doelstelling bronnen voor de kennis van en het inzicht in de Nederlandse samenleving (en cultuur) veiligstellen voor blijvende bewaring.

De methode om dit te bereiken is de methode institutioneel onderzoek van PIVOT. Deze methode is in de afgelopen jaren ontwikkeld aan de hand van praktijkervaringen en nieuwe, theoretische inzichten uit binnen- en buitenland. Via wet- en regelgeving en andere bestuurlijk-organisatorische bronnen

wordt nagegaan welke handelingen overheidsorganen verrichten. Op basis van de handelingen kan achterhaald worden welke neerslag er in principe zou *moeten* zijn. Met andere woorden, de selectie zal niet meer plaatsvinden op basis van het archiefstuk zelf, maar op basis van de handeling. Handelingen worden gewaardeerd in het kader van de context.

Uiteindelijk zal PIVOT de overbrenging van het geselecteerde materiaal naar de depots van de Rijksarchiefdienst begeleiden. De rijksorganen zijn zelf verantwoordelijk voor de fysieke selectie en bewerking die de archieven en andere gegevensbestanden moeten ondergaan om ze geschikt te maken voor overdracht. Desgewenst zal PIVOT hen daarbij adviseren. Richtsnoer voor de bewerking na het institutioneel onderzoek en de institutionele selectie vormen de door de Permanente Commissie Documentaire Informatievoorziening (PCDIN) in september 1991 aanvaarde 'Normen voor goede en geordende staat' (zie hiervoor ook de PIVOT-brochure 'Om de kwaliteit van het behoud: normen 'goede en geordende staat' (Rijksarchiefdienst/PIVOT, 's Gravenhage 1993).

2. Het institutioneel onderzoek

Om het voor de selectie noodzakelijke inzicht te krijgen in het handelen van de overheidsorganen is PIVOT institutionele onderzoeken gestart bij de verschillende ministeries. De onderzoekers worden door PIVOT zelf en door de verschillende ministeries ingezet. Zij nemen gezamenlijk ongeveer 130 onderzoeksgebieden of beleidsterreinen voor hun rekening. Per beleidsterrein beschrijft de onderzoeker de historische ontwikkeling van dat beleidsterrein als context van de handelingen die er sinds 1940 zijn verricht. De onderzoeksperiode verschilt per beleidsterrein, maar bestrijkt in het algemeen de periode 1940 tot heden.

Uitgangspunt bij de onderzoeken vormt de Methode van Institutioneel Onderzoek (MIO), neergelegd in de brochure 'Handelend optreden' (PIVOT-brochure, 's Gravenhage 1994). De resultaten van een institutioneel onderzoek worden beschreven in een Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO). Een RIO is de contextbeschrijving van een beleidsterrein waarop overheidsorganen handelend optreden en omvat:

1. een historische schets van het beleidsterrein waarop het onderzoek betrekking heeft, inclusief:
 - de doelstellingen van de overheid op het beleidsterrein;
 - de overheidsorganen en overige actoren;
 - de onderlinge relaties tussen de actoren;
 - de beleidsinstrumenten;
 - een beschrijving van het taakgebied waartoe het beleidsterrein behoort.
2. een overzicht van de handelingen die overheidsorganen verrichten of hebben verricht, inclusief:
 - de looptijd van elke handeling (begin- en einddatum);
 - de grondslag (bron) van elke handeling;
 - het product van de handeling (indien bekend).

Zo mogelijk worden de handelingen thematisch of procedureel geordend, waardoor men de handelingen in hun context kan zien.

Een belangrijk begrip in het institutioneel onderzoek vormt de 'handeling'. Een handeling is een complex van activiteiten, gericht op het totstandbrengen van een product, dat een actor verricht ter vervulling van een taak of op grond van een bevoegdheid. Aangezien we niet alleen willen beschrijven wat de overheid moet doen maar ook wat zij daadwerkelijk doet, gebruiken we als bron voor het beschrijven van het handelen niet alleen officiële wet- en regelgeving en de daaruit voortvloeiende algemene maatregelen van bestuur, koninklijke besluiten, ministeriële regelingen en beschikkingen zoals instellings-, opheffings- en organisatiebesluiten als onderzoeksbron, maar ook jaarverslagen en jaaroverzichten, staatsalmanakken, memories van toelichting op de rijksbegroting en op bovengenoemde wetten, beleidsnota's, archieven en literatuur. Daarnaast vormen interviews met beleidsmedewerkers en andere deskundigen - in en buiten de overheid- op het beleidsterrein een bron van informatie.

Naast het begrip 'handeling' neemt het begrip 'actor' in het institutioneel onderzoek een belangrijke plaats in. 'Actor' volgens de PIVOT-methode wordt gedefinieerd als "een overheidsorgaan of een parti-

culiere organisatie of persoon die een rol speelt op een beleidsterrein". Strekten de PIVOT-onderzoeken zich tot 1995 uit tot de handelingen van overheidsorganen in de strikte zin van het woord, in de Archiefwet 1995 wordt, gebaseerd op de Algemene wet bestuursrecht, onder 'overheidsorgaan' verstaan "organen van overheidsstichtingen, verenigingen en vennootschappen die, ook voor zover zij niet krachtens publiekrecht zijn ingesteld, toch met openbaar gezag zijn bekleed of waaraan toch één of meer overheidstaken zijn opgedragen en de daarvoor benodigde publiekrechtelijke bevoegdheden zijn toegekend". Het begrip 'overheidsorgaan' is hiermee aanzienlijk verbreed.

In de onderzoeksrapporten worden de handelingen van particuliere instellingen niet opgenomen. Wel wordt hun rol op het beleidsterrein beschreven. Op grond van het acquisitieprofiel van het Algemeen Rijksarchief wordt bepaald of de archieven van particuliere instellingen voor overbrenging in aanmerking komen.

3. De toepassingsmogelijkheden

De resultaten van het institutioneel onderzoek, neergelegd in het RIO, worden daarna verwerkt in een wettelijk voorgeschreven selectie-instrument: de selectielijst, in PIVOT-termen het "basis selectiedocument" (BSD). De selectielijst is een lijst van handelingen die elk voorzien zijn van de waardering 'bewaren' of 'vernietigen'. De selectielijst volgt uit de beschrijving van het RIO. In overleg met de betreffende instelling(en) wordt aan de hand van deze selectielijst bezien welke gegevensbestanden voor 'de eeuwigheid' geselecteerd moeten worden en uiteindelijk overgebracht worden aan de Rijksarchiefdienst. De ontwerp selectielijst wordt ter inzage gelegd bij verscheidene instanties en de zorgdrager(s) bied(t)(en) de ontwerp-selectielijst aan aan de minister van OCenW. De definitieve selectielijst wordt vastgesteld door de zorgdrager(s) in kwestie en de minister/staatssecretaris van OCenW.

Wanneer de inhaaloperatie eenmaal voltooid is, zijn we er nog niet. In de toekomst moet worden voorkomen dat nieuwe achterstanden ontstaan bij selectie en overbrenging van gegevensbestanden. Om de toepassingsmogelijkheden van het institutioneel onderzoek ook voor de toekomst te kunnen garanderen, is het daarom noodzakelijk om ontwikkelingen in taken, handelingen en organisatie van de overheid, alsmede de grondslag van die taken en handelingen bij te houden. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de zorgdragers. Het RIO en het BSD kunnen gebruikt worden als basis voor de ontwikkeling van een structureel documentair informatieplan teneinde het beheer van de gegevensbestanden die de Rijksarchiefdienst na 20 jaar verwerft en het beheer van de gegevensbestanden bij de verantwoordelijke organen zelf te verbeteren.

Zo kan in samenwerking met de betreffende organen worden voorkomen, dat zich in de toekomst nieuwe, onbeheersbare stuwmeren van archief en andere gegevensbestanden zullen vormen.

4. Volumevermindering archieven en vergroting opslagcapaciteit

Ook op deze terreinen is PIVOT werkzaam. Volumevermindering kan voor bepaalde archieven worden bereikt door middel van substitutie: het overzetten van de informatie op een andere drager, bijvoorbeeld microfilm, microfiches en in de toekomst wellicht beeldplaat. Inmiddels is uitbreiding van de opslagcapaciteit met ca. 25 km. van bestaande depots in het Algemeen Rijksarchief gerealiseerd door de installatie van verrijdbare stellingen (compactus).

Gewapend met de opgedane ervaring zal PIVOT ook over deze kwesties de rijksorganen kunnen adviseren, die daarvan bij het moderne gegevensbeheer weer hun voordeel kunnen doen.

Algemeen Rijksarchief/PIVOT/Den Haag, juni 1995.

Inhoudsopgave

Verantwoording	1
Inleiding	2
1. Afbakening van het beleidsterrein	2
2. Ontwikkeling van het beleidsterrein	2
3. Oprichting van de Bretton Woodsinstellingen	3
3.1 <i>Het IMF</i>	3
3.2 <i>Einde van het Bretton Woodsstelsel</i>	4
3.3 <i>De Wereldbankgroep</i>	5
4. De OESO	6
5. Het Europees financieel en monetair beleid	6
6. Nederlandse wetgeving op het terrein van de financiële verhoudingen met het buitenland	8
6.1 <i>Wetgeving ten aanzien van de wisselkoers</i>	8
6.2 <i>Wetgeving met betrekking tot het internationaal betalingsverkeer</i>	9
6.3 <i>Noodwet financieel verkeer</i>	11
6.4 <i>Verdragen en overeenkomsten</i>	11
6.5 <i>Bankwet 1948 en 1998</i>	11
7. Actoren	12
7.1 <i>Minister van Financiën</i>	12
7.2 <i>De Nederlandsche Bank</i>	13
7.3 <i>Minister voor Ontwikkelingssamenwerking</i>	13
7.4 <i>Minister van Buitenlandse Zaken,</i>	14
7.5 <i>Minister van EZ</i>	14
7.6 <i>Nederlandsch Clearinginstituut.</i>	14
7.7 <i>Centrale Dienst voor In- en uitvoer</i>	14
7.8 <i>De Europese Unie</i>	14
7.8.1 Intergouvernementele conferenties (IGC)	15
7.8.2 De Europese Raad	15
7.8.3 De Raad van Ministers	15
7.8.4 Euro-11/Eurogroep	16
7.8.5 Europese Commissie (EC)	16
7.8.6 Europees Parlement (EP)	16
7.8.7 Economisch en Sociaal Comité (ESC)	16
7.8.8 Het Comité van de Regio's	16
7.8.9 Het Raadgevend Comité van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal	17
7.8.10 Hof van Justitie	17
7.8.11 Europese Rekenkamer	17
7.8.12 Permanente Vertegenwoordigers (PV)	17
7.8.13 Monetair Comité van raadgevende aard	17
7.8.14 Economisch en Financieel Comité	18
7.8.15 Europees Fonds voor monetaire samenwerking (Efms)	18
7.8.16 Europees Monetair Instituut (EMI)	18
7.8.17 Het Europees stelsel van centrale banken ESCB	19
7.8.18 De besluitvorming in de Europese Unie	19
7.9 <i>Internationaal Monetair Fonds (IMF)</i>	21
7.10 <i>Wereldbankgroep</i>	22
7.11 <i>Regionale ontwikkelingsbanken</i>	23
7.12 <i>Multilaterale banken binnen Europa</i>	23
7.12.1 De EIB	23
7.12.2 De EBRD	24
7.12.3 Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa	24
7.13 <i>OESO</i>	24

7.14	<i>Europese betalingsunie (EBU).</i>	25
7.15	<i>Europese Monetaire Overeenkomst</i>	25
7.16	<i>G-10</i>	25
7.17	<i>G-24</i>	26
7.18	<i>Bank voor Internationale betalingen (BIS)</i>	26
	Handelingen	27
8.	Algemene handelingen	27
9.	Handelingen betreffende de deelname aan internationale organisaties	29
9.1	<i>Europese Unie</i>	29
9.1.1	Besluitvorming in de EU	29
9.1.2	Uitvoering van Europese besluiten en regelgeving	32
9.2	<i>Internationaal Monetair Fonds</i>	34
9.3	<i>Wereldbankgroep</i>	35
9.4	<i>Multilaterale banken in Europa (EIB en EBRD)</i>	36
9.5	<i>Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa (CEB)</i>	38
9.6	<i>Regionale ontwikkelingslanden</i>	38
9.7	<i>OESO</i>	39
9.8	<i>Benelux</i>	40
9.9	<i>Internationale overlegfora (G 10 en G 24)</i>	40
9.10	<i>BIS</i>	40
10.	Handelingen voortvloeiend uit de Nederlandse wet- en regelgeving	41
10.1	<i>Wisselkoersen</i>	41
10.2	<i>Internationaal betalingsverkeer</i>	42
10.3	<i>Vereffeningsinstituut</i>	46
10.4	<i>Centrale Dienst voor de In- en Uitvoer</i>	48
10.5	<i>De Nederlandsche Bank en gelijkgestelde diensten</i>	49
10.6	<i>Noodwet financieel Verkeer</i>	50
10.7	<i>College van beroep voor het bedrijfsleven</i>	51
11.	Wet- en regelgeving	52
12.	Literatuur	53

Verantwoording

Dit rapport institutioneel onderzoek is het resultaat van het convenant dat op 25 juni 1992 werd afgesloten tussen de secretaris-generaal van het Ministerie van Financiën en de Algemene Rijksarchivaris. In dit convenant werden ondermeer afspraken gemaakt over een institutioneel onderzoek "naar de taakontwikkeling en de daaraan gekoppelde organisatorische ontwikkeling van het ministerie in de periode na 1940".

Het doel van dit rapport is een instrument te bieden op basis waarvan een selectie kan plaatsvinden ten aanzien van de handelingen van de minister van Financiën en andere actoren op het beleidsterrein internationaal financieel en monetair beleid over de periode 1945-heden.

De selectiekeuzes worden neergelegd in een "Basis Selectie Document" (BSD) dat de handelingen verdeelt in te bewaren, d.w.z. aan de Rijksarchiefdienst over te dragen (neerslag van) handelingen, en in op termijn te vernietigen (neerslag van) handelingen. De neerslag van het handelen kan in verschillende vormen voorkomen: papier, microfilm, film en machineleesbare gegevensbestanden (mlg's).

Het concept van het rapport institutioneel onderzoek is voorgelegd aan Marcel Swede, archiefcoördinator van de directie Buitenlandse Financiële Betrekkingen, Clairette van der Lans, beleidsmedewerkster van de Directie BFB, Multilaterale Banken en Jan Brusse, beleidsmedewerker van de Directie BFB. Hun opmerkingen zijn verwerkt.

Inleiding

1. Afbakening van het beleidsterrein

Het beleidsterrein internationaal financieel en monetair beleid richt zich op de bemoeienis van de Nederlandse overheid met overeenkomsten, verdragen en afspraken betreffende het internationale financiële en monetaire stelsel. Meer concreet houdt dat in de bemoeienis van de Nederlandse overheid met internationale betalingsbalans- en valuta-aangelegenheden, wisselkoersbeleid en monetaire samenwerking in Europa en de beleidsvoorbereiding voor het internationaal geldstelsel, alsmede de deelname in de internationale ontwikkelingsbanken.¹

Het institutioneel onderzoek richt zich dus niet op de internationale aspecten van andere beleidsterreinen waarop de minister van Financiën een belangrijke rol speelt, zoals bij belastingen, toezicht kredietwezen, douane, e.d. Voorzover bij deze onderzoeken geen handelingen zijn opgenomen die zich richten op de totstandkoming van internationale overeenkomsten zullen deze aan de betreffende rio's en bsd's moeten worden toegevoegd.

Onderdelen van het beleidsterrein internationaal financieel en monetair beleid zijn: de totstandkoming van het Bretton Wood-stelsel, oprichting van en deelname in het IMF en aanverwante instellingen, monetaire samenwerking in Europa, oprichting ESCB, regeling van het internationaal betalingsverkeer en monetaire samenwerking in andere internationale organisatie.

De invoering van de chartale euro in Nederland maakt geen deel uit van dit beleidsterrein. De invoering van de euro maakt deel uit van het beleidsterrein de geldvoorziening. Te zijner tijd zullen de handelingen betreffende de invoering van de euro, zoals het omzetten van verwijzingen in de wetgeving naar de Nederlandse gulden naar verwijzingen naar de euro, worden toegevoegd aan het betreffende rapport institutioneel onderzoek.

Ook de bemoeienis met deviezen maakt geen deel uit van dit beleidsterrein, hoewel er wel raakvlakken zijn met het internationaal financieel en monetair beleid. De bemoeienis met deviezen richt zich vooral op het op peil houden van de deviezenvoorraad en de distributie van de deviezen, met name in tijden van crises. De handelingen van de overheid zijn vooral gericht op de eigen ingezetenen aan wie regels kunnen worden opgelegd betreffende de deviezen. Tot 1964 beschikte de regering over een wettelijk instrumentarium op het terrein van deviezen. Het beleidsterrein deviezen tot 1964 wordt in een apart rapport institutioneel onderzoek behandeld.

2. Ontwikkeling van het beleidsterrein

Het Nederlands financieel en monetair beleid vanaf de Tweede Wereldoorlog was in het algemeen gericht op het bereiken van prijsstabiliteit, het handhaven van stabiele wisselkoersen, voornamelijk door middel van internationale afspraken, en het totstandbrengen van vrij kapitaal- en betalingsverkeer.

Vanaf de Tweede Wereldoorlog vond er een vrijmaking van het kapitaal- en betalingsverkeer plaats. Wetgeving die de mogelijkheid inhield van het stellen van beperkingen aan het vrije betalings- en kapitaalverkeer, en aan de deviezen, werden in de loop der jaren ingetrokken.

Tot aan 1999 heeft Nederland geijverd voor stabiele wisselkoersen in een vrije economische en financiële `ruimte'. De Nederlandse regering vond daarbij internationale coördinatie, o.a. door middel van het IMF en andere internationale overleggen, van zeer groot belang: `Onder andere van Nederlandse zijde wordt de zienswijze verdedigd dat algehele vrijheid van kapitaalverkeer niet wenselijk is zonder vergaande coördinatie van het economisch beleid'.²

Sinds januari 1999 is de Europese Centrale Bank (ECB) verantwoordelijk voor het monetaire beleid van de lidstaten van de Economische en Monetaire Unie (EMU). Sindsdien is dat beleid een gemeenschappelijk beleid met alle andere lidstaten van de EMU tezamen. Materieel levert Nederland

¹ Arthur Mietes heeft de handelingen betreffende de wisselkoersen onderzocht en de resultaten van dat onderzoek zijn verwerkt in dit rapport.

² TK zitting 1962-1963, nr. 7048, Nota in verband met enige internationale vraagstukken.

bijdrage aan het Europese monetair beleid door de stem die de president van De Nederlandsche Bank heeft in het bestuur van de ECB.
Daarnaast blijft Nederland lid van internationale financiële instellingen als het IMF en de Wereldbankgroep.

3. Oprichting van de Bretton Woodsinstellingen

3.1 Het IMF

Nog tijdens de Tweede Wereldoorlog werd een start gemaakt met een hernieuwde ordening van het internationale monetaire stelsel.

Voor de oorlog werd het internationale monetaire stelsel nog gedomineerd door de zogenoemde Gouden Standaard. Het stelsel van de gouden standaard gold tot de jaren dertig van de 20ste eeuw. `Onder de gouden standaard was de hoeveelheid geld die een centrale bank kon scheppen gebonden aan de hoeveelheid goud die een centrale bank bezat. Als uit een land geld wegstroomde omdat het meer kocht in het buitenland dan verkocht en daarmee deviezen verloor, was een land gedwongen de geldhoeveelheid te verminderen. Verkrapping van de geldhoeveelheid leidde tot een inkrimping van de economie, tot minder vraag naar goederen uit het buitenland en bijgevolg tot een vermindering van de gouduitstroom. Omgekeerd als naar een land goud toestroomde, omdat dat een overschot had op zijn betalingsbalans, dan mocht de centrale bank meer geld in omloop brengen en kon de economie groeien. Het stelsel trad internationaal onder Britse leiding in werking na 1873. () Het stelsel stond garant voor stabiele wisselkoersen, want de waarde van iedere munt werd bepaald door de hoeveelheid goud die deze bevatte.'³

Met dit stelsel werd de geldgroei, en mede daarmee de economische groei, afhankelijk van de het beschikbare goud en mede afhankelijk van de goudwinning. De gouden standaard was in de crisisjaren in elkaar geklapt, omdat diverse landen hun munt devalueerden om de economische crisis als het ware buiten de eigen grenzen te houden (beggar thy neighbour).

Gedurende de oorlogsjaren functioneerde het internationale stelsel onder buitengewone omstandigheden. Van vrij betalingsverkeer was geen sprake. In juni 1944 kwamen vertegenwoordigers van 16 landen bijeen in Bretton Woods ter voorbereiding van de oprichting van een Internationaal Monetair Fonds. De voorstellen voor een internationaal monetair fonds en voor een internationale bank waren gebaseerd op de ideeën van de Britse econoom Lord Keynes en de Amerikaan Harry Dexter White, adviseur van de Amerikaanse minister van Financiën.⁴ Een Nederlandse delegatie maakte deel uit van de conferentie.

Het naoorlogse internationale geldstelsel werd mede ontworpen om toestanden als gedurende de crisisjaren van de jaren dertig van de twintigste eeuw te voorkomen.

`De voornaamste belemmeringen van het internationaal betalingsverkeer worden gevormd door onzekerheid t.a.v. de wisselkoersen en beperkingen met betrekking tot de inwisselbaarheid van transfer van de opbrengsten van internationale transacties. Het is in het bijzonder het Internationaal Monetair Fonds dat tot taak heeft deze belemmeringen zoveel mogelijk op te heffen. De leidende gedachte hierbij was, dat hoewel de stabiliteit der wisselkoersen en vrijheid van het betalingsverkeer enerzijds inderdaad van het grootste belang zijn voor den opbloei van den internationale handel, anderzijds een star systeem als dat van den gouden standaard voor de tegenwoordige verhoudingen niet meer gewenscht is'. Het IMF diende wel te zorgen voor `het bevorderen van koersstabiliteit en het handhaven van ordelijke valutawijzigingen'.⁵

Op de conferentie van Bretton Woods spraken de deelnemende landen af hun munten in een vast wisselkoersstelsel onder te brengen. Wel was het wel mogelijk om de wisselkoersen aan te passen.

³ Jansen, p. 19-20

⁴ In 1943 werd in Groot-Brittannië het op verzoek van de Britse regering in 1943 door Keynes gemaakte plan voor `International Clearing Union' gepubliceerd. Tezeldertijd verscheen in de VS het zogenoemde White-plan voor een `Stabilization Fund of the United and Associated Nations' (Zie *Verslag van de Monetaire en financiële conferentie der Vereenigde Volken, gehouden te Bretton Woods, New Hampshire, van 1 tot en met 22 juli 1944 en in het bijzonder nopens de Nederlandsche deelneming daaraan*. A. Broches, secretaris van de Nederlandse delegatie, 27 november 1944. p. 2.)

⁵ TK, zitting 1945-1946, 118 1-2.

Daarvoor was echter toestemming nodig van (een meerderheid van) de leden van het IMF. Kleine afwijkingen werden toegestaan.⁶

De waarde van de munten werd gekoppeld aan de dollar en deze werd weer gekoppeld aan het goud. Het goud werd dus niet helemaal losgelaten: de VS garandeerden de omwisseling van dollars in een bepaalde hoeveelheid goud (35 dollars voor een troy ounce = 31.1 gram goud).⁷ Daarmee stelden de VS hun financiële macht achter het stelsel. De VS brachten voortdurend nieuwe dollars in omloop en verstrekten daarmee het geld dat nodig was voor economische expansie.

Het beheer van het stelsel werd ondergebracht bij het Internationaal Monetair Fonds, waarvoor in Bretton Woods een overeenkomst werd getekend.⁸

Het IMF beschikte om zijn doel te bereiken over een aantal instrumenten. Een daarvan was het openen van faciliteiten voor deelnemende landen tot het kopen van elkaars valuta `waardoor dezen voor zoveel mogelijk de gelegenheid wordt gegeven verstoringen van het evenwicht hunner betalingsbalansen te herstellen, zonder dat zij hun toevlucht hoeven te nemen tot maatregelen die schadelijk zijn voor de welvaart van andere landen.⁹ Daarmee werd waarschijnlijk bedoeld op het eenzijdig devalueren van de munt, zoals voor de oorlog was gebeurd.

In verband met de grote invoerbehoefte en de oorlogsschulden werd vastgesteld dat gedurende een overgangperiode de leden nog deviezenbeperkingen konden handhaven.¹⁰

In het IMF kreeg ieder lid een quotum toegewezen, uitgedrukt in dollars. Het belang van het quotum was drieledig:

- Het bepaalt de door het betrokken lid te betalen bijdrage aan het IMF;
- het bepaalt het bedrag in vreemde valuta dat een land mag kopen en
- het bepaalt het aantal stemmen dat een lid kan uitbrengen.

Nederland kreeg een quotum van 275 miljoen dollar. Wegens de omvang van zijn quotum kreeg Nederland samen met België een zetel in het College van Bewindvoerders. De delegatie naar de conferentie toonde zich met dit resultaat tevreden.

Bij het bepalen van het quotum werd in eerste instantie gebruik gemaakt van economische gegevens, zoals b.v. de omvang van het handelsverkeer. Maar ook politieke motieven speelden mee. Zo kreeg de Sovjet-Unie een groter quotum dan louter op basis van louter economische gegevens zou zijn gebeurd. Het toewijzen van de quota aan de Sovjet-Unie en China was vooral politiek gemotiveerd. De Sovjet-Unie heeft overigens nooit de overeenkomst geratificeerd en werd dus geen lid. Polen, Tsjecho-Slowakije en Joegoslavië hoorden eveneens tot de ondertekenaars. Polen en Tsjecho-Slowakije verlieten het IMF na enkele jaren. In 1992, na de ineenstorting van de USSR, sloten vijftien republieken, waaronder Rusland zich aan bij het IMF.¹¹

Een van de instrumenten van het IMF is het verlenen van kortlopende kredieten om een onevenwichtigheid in de betalingsbalans te verbeteren. Deze kredieten worden verstrekt onder voorwaarden: de conditionaliteit, de basis van de IMF-voorschriften.

Sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw zijn het vooral de ontwikkelingslanden die een beroep doen op de kredietfaciliteiten van het IMF. De rijke landen hebben ruim toegang tot de kapitaalmarkt en voor hen bestaat geen noodzaak beroep te doen op het IMF.¹²

3.2 Einde van het Bretton Woodsstelsel

In de jaren zeventig van de 20ste eeuw ging het systeem van de vaste wisselkoersen over de kop. De VS hadden grote tekorten op hun betalingsbalans. Landen als Duitsland en Frankrijk hadden grote dollarvoorraden en er dreigde een crisis als deze landen hun dollars zouden inwisselen voor goud, zoals bij de oprichting van het IMF mogelijk was gemaakt. In 1971 schafte de toenmalige president van de VS Nixon de inwisselbaarheid van de dollar voor goud af. Daarop besloten de andere landen om de dollar niet meer te ondersteunen en hun munt vrij te laten zweven ten opzichte van de dollar. Sindsdien is er nog wel gestreefd naar ordelijke wisselkoersen, zoals bijvoorbeeld in 1971 met behulp

⁶ De wisselkoers is de prijs van een munt op de valutamarkt. Die prijs komt tot stand onder invloed van vraag en aanbod. Wordt er niet ingegrepen in die vrije prijsvorming, dan spreekt men van zwevende wisselkoersen. Spreken landen af om de wisselkoersen van hun munten tegenover elkaar min of meer stabiel te houden, dan is er sprake van vaste wisselkoersen. De wisselkoersen beschouwen de landen als een zaak van gemeenschappelijk belang. Om die wisselkoers stabiel te houden kunnen zij interveniëren op de wisselmarkt of hun rentepeil aanpassen.

⁷ Jansen, p. 21

⁸ *Kredietbank Weekberichten*. Jrg. 53/nr. 18, 12 juni 1998.

⁹ TK, zitting 1945-1946, 118 1-2.

¹⁰ TK, zitting 1945-1946, 118 1-2.

¹¹ Posthumus, p. 119.

¹² Visser en Mak, p. 6-7.

van het zogenoemde Smithonian Agreement¹³. Ook werden nog pogingen gedaan om een systeem van stabiele wisselkoersen opnieuw in te voeren o.m. door de introductie van de SDR's. Maar de wisselkoersen bleven, ondanks deze initiatieven, vrij.

In 1975 werd het nieuwe vrije systeem officieel in de IMF-statuten vastgelegd: de lidstaten konden hun wisselkoerssysteem vrij kiezen, zolang dit de concurrentie niet vervalste.¹⁴ In de jaren daarna zijn er door de grote industrielanden nog op incidentele basis afspraken gemaakt om sterke onevenwichtigheden in het internationale monetaire stelsel te voorkomen, zoals bijvoorbeeld de Plaza-overeenkomst van 1985 en Louvre-akkoord van 1987.

3.3 De Wereldbankgroep

Na de oorlog bleek bij veel Europese landen een grote vraag te zijn naar buitenlands kapitaal, i.v.m. de opbouw van de economie. Deze kapitaalverschaffing zou slechts ten dele via de particuliere markt kunnen worden bevredigd. Daarom werd op de zogenoemde Bretton Woods-conferentie ook besloten tot de oprichting van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling, beter bekend als de Wereldbank. Hoewel de bank werd opgericht om de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog te financieren, heeft zij daarin een beperkte rol gespeeld, omdat Europa met de Marshallhulp overeind werd geholpen. De Wereldbank heeft zich daarna ontwikkeld tot een bank die projecten en programma's in ontwikkelingslanden, later ook transitielanden, financiert. Het lidmaatschap van deze bank staat in principe open voor leden van het IMF.

De Wereldbankgroep omvat de volgende instellingen: de International Bank for Reconstruction and Development (IBRD), de International Development Association (IDA), de International Finance Corporation (IFC) en de Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA). IBRD en IDA staan in de volksmond bekend als de Wereldbank.

De doelstelling van de Wereldbank is om door middel van economische en sociale hervormingen een bijdrage te leveren aan duurzame armoedebestrijding en economische groei in ontwikkelingslanden. De IBRD, verstrekt leningen aan overheden voor de uitvoering van projecten en sinds de jaren zeventig ook voor de uitvoering van programma's. Bij dat laatste gaat het vaak om sectorale programma's. Deze aanpassingsprogramma's hebben vaak raakvlakken met de macro-economische aanpassingsprogramma's van het IMF. Beide instellingen werken dan ook vaak samen. De Wereldbank verstrekt kredieten als er voor de projecten of programma's geen particuliere financiering kan worden gevonden. Verder ondersteunt de Wereldbank landen door middel van economische adviezen en technische assistentie. Ook speelt de bank een katalyserende rol bij het aantrekken van andere bronnen van financiering, o.a. door garantiestelling en co-financiering. Als landen zelf hun financieringsbehoeften kunnen bevredigen, komen zij niet meer in aanmerking voor kredietverlening door de Wereldbank.

In 1956 werd als onderdeel van de Wereldbankgroep de International Finance Corporation (IFC) opgericht. Deze instelling heeft tot doel om het particulier ondernemerschap in ontwikkelingslanden te ondersteunen, in aanvulling op de activiteiten van de IBRD, die gericht zijn op de overheden. De IFC verstrekt leningen aan ondernemingen en neemt, tot op zekere hoogte, deel in het kapitaal van onderneming. De IFC verstrekt zijn kredieten tegen marktconforme voorwaarden. Daarmee zijn de voorwaarden doorgaans harder dan de voorwaarden voor de kredieten van de IBRD. Ook de IFC vervult een katalyserende rol bij het aantrekken van kapitaal voor het particuliere ondernemerschap in ontwikkelingslanden.

De International Development Association (IDA) werd opgericht in 1960 voor het verstrekken van leningen met een lange looptijd aan landen die wegens hun geringe economische draagkracht en slechte kredietwaardigheid niet kunnen voldoen aan de condities van de leningen van de Wereldbank. Over de leningen van de IDA, zogenoemde concessionele leningen, hoeft geen rente te worden betaald, maar wel een vergoeding voor administratiekosten. De leningen worden verstrekt voor projecten en programma's die op basis van dezelfde criteria worden beoordeeld als bij een aanvraag voor de leningen van de Wereldbank. De IDA wordt gefinancierd door schenkingen van de geïndustrialiseerde landen in het kader van de ontwikkelingssamenwerking.

Het Multilateral Investments Guarantee Agency (MIGA) werd opgericht in 1988 om directe buitenlandse investeringen in ontwikkelingslanden te bevorderen door middel van het verzekeren van deze investeringen tegen politieke risico's, zoals onteigeningen, contractbreuk en deviezenbeperkingen. Het MIGA verleent ook technische bijstand aan landen, in de vorm van

¹³ De Smithonian Agreement werd gesloten door de landen uit de Groep van Tien met als doel de wisselkoersen ordelijk aan te passen aan de internationale financiële omstandigheden. Zie ook: Dr. R.J. Schotsman, De parlementaire behandeling van het monetaire beleid in Nederland sinds 1863. NIBE-bankhistorische reeks nr. 3. 's-Gravenhage 1987. pp. 253-255.

¹⁴ *Kredietbanken weekberichten*. Jrg. 44/nr. 22 9 juni 1989.

adviezen over investeringscodes, brengt partijen bij elkaar en verzamelt en verspreidt informatie ter bevordering van particuliere buitenlandse investeringen in ontwikkelingslanden.

4. De OESO

Kort na de Tweede Wereldoorlog werd uit politieke en economische overwegingen het Marshallplan ontworpen. Het plan bevorderde de Europese eenwording door een gezamenlijke aanvraag voor hulp te eisen. Door het Marshallplan werden de West-Europese landen voorzien van hulp om hun economieën weer op te bouwen. Voor de uitvoering van de Marshallhulp werd de Organisatie voor de Europese Economisch Samenwerking (OEEB) opgericht, die in 1961 werd omgedoopt tot Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

De aangesloten landen dienden elk jaar een economisch programma in met gegevens over onder meer de betalingsbalans.

De OEEB speelde ook een rol bij de liberalisering van het Europese handels- en betalingsverkeer. In 1950 richtten de OEEB-landen de Europese Betalingsunie op. Deze EBU verving de bilaterale akkoorden die onderling waren gesloten ten behoeve van het betalingsverkeer, zoals b.v. bilaterale overeenkomsten van Nederland met België en met Zwitserland ten behoeve van een zo ongestoord mogelijk betalingsverkeer. De bilaterale akkoorden waren uitsluitend gericht op een bilateraal evenwicht in het handels- en betalingsverkeer, waardoor de ruimte voor een groei van beide partners beperkt bleef. D.m.v. de EBU werden de bilaterale schulden en vorderingen als het ware bij elkaar opgeteld en vertaald in dollars. De mogelijkheden tot verrekening, en daarmee de ruimte voor groei, werden verruimd door deelname van meer dan twee landen.¹⁵ In 1958 werd de EBU vervangen door de Europese Monetaire Overeenkomst.¹⁶

5. Het Europees financieel en monetair beleid

De Europese landen ondervonden nadelige gevolgen van de zwevende wisselkoersen aangezien hun economieën steeds meer op elkaar aangewezen raakten. In 1972 besloten zij hun munten in de 'slang' onder te brengen. Dit besluit was tevens ingegeven door het streven van de EG naar een ruimte waarin personen, goederen en kapitaal vrij konden bewegen en waar één valuta zou gelden. De slang was een systeem waarbij de landen met een smalle bandbreedte hun koersen beperkten. Deze 'slang' had ook een bredere band met de dollar. Deze band werd later los gelaten. Aan het 'slang'arrangement namen de zes EG-landen en Engeland, Ierland en Denemarken deel. Al snel verlieten Engeland en Denemarken het arrangement.¹⁷ Ook in de jaren daarna verlieten enkele landen de slang, om later weer in de slang terug te keren en traden nieuwe deelnemers al dan niet tijdelijk toe.

De 'slang' was niet erg succesvol en niet bestand tegen de recessie in 1973. In 1978 werd de slang vervangen door het Europees Monetair Stelsel (EMS). Daarbij werd ook een 'gemeenschappelijke munt' gecreëerd, n.l. de ECU. In het EMS was de D-mark de ankerpunt. Dat leidde ertoe dat de Europese landen hun monetair beleid moesten aanpassen aan het Duitse beleid. Dat beleid was gericht op prijsstabiliteit. De EMS kende stabiele, maar aanpasbare wisselkoersen. Een aantal malen zijn de wisselkoersen aangepast.¹⁸

In de jaren tot 1992 kreeg de vrije interne markt van de EU-landen meer gestalte. Uiteindelijk werd in het Verdrag van Maastricht, gesloten in 1992, vastgelegd dat de EU een gemeenschappelijke munt zou krijgen. Het Verdrag van Maastricht bevatte de statuten van de Europese Centrale Bank, een tijdschema en de voorwaarden waaraan de Europese landen moeten voldoen om deel te kunnen nemen in de Europese munt, de euro.¹⁹ De hoofddoelstelling van het Europees monetair beleid is het handhaven van prijsstabiliteit. Onverminderd het doel van prijsstabiliteit ondersteunt de ECB het algemene economische beleid in de EU.²⁰ Het proces naar een munt werd verdeeld in drie fasen. In de eerste fase werd het kapitaalverkeer volledig geliberaliseerd. Tevens werd er gewerkt aan een grotere convergentie van het economisch beleid en de monetaire praktijken en werkten de centrale banken nauwer samen. De tweede fase begon op 1 januari 1994. In deze fase dienden de lidstaten

¹⁵ Dingemans, Romme, p. 10-12.

¹⁶ TK, zitting 1971-1972, 11 907.

¹⁷ Vanthoor, p. 60.

¹⁸ Janssen, pp 135-136.

¹⁹ Janssen, pp. 150.

²⁰ *Wegwijzer Europa 1997-1998*, p. 33.

buitensporige overheidstekorten te vermijden en zorg te dragen voor de onafhankelijkheid van de centrale bank. Directe monetaire financiering van overheidstekorten was verboden en de overheden zouden geen bevoorrechte toegang meer hebben tot de financiële instellingen. Het EMI coördineerde het monetaire beleid van de lidstaten tot de oprichting van de centrale bank.²¹

In 1997 werd op de top van Amsterdam overeenstemming bereikt over het Stabiliteits- en Groeipact. Deze overeenkomst voorzag in een begrotingsdiscipline voor de Euro-landen, om te voorkomen dat het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank overbelast zou raken en om ruimte te scheppen voor automatische begrotingsstabilisatoren. Het Stabiliteitspact biedt de deelnemende landen zekerheid dat ieder land zich aan de budgettaire regels zal houden.²² Het Stabiliteitspact trad op 1 juli 1998 in werking.

Op 1 januari 1999 ging de derde fase van de EMU van start met als deelnemende landen: België, Duitsland, Finland, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal en Spanje. De derde fase is de daadwerkelijke invoering van een gezamenlijke munt. Ook Griekenland zal per 1 januari 2001 tot de EMU toetreden. Vanaf 1 januari 1999 is voor de deelnemende landen monetair beleid gemeenschappelijk beleid. Ook het wisselkoersbeleid is met ingang van deze datum gemeenschappelijk beleid. Niet gemeenschappelijk is het budgettaire en het structurele beleid. Wel is in het Verdrag van Maastricht opgenomen dat de lidstaten hun economisch beleid als een zaak van gemeenschappelijk belang beschouwen en dit beleid coördineren. Inmiddels zijn hiertoe verschillende Europese coördinatieprocedures in het leven geroepen: de begrotingscoördinatie in het kader van het Stabiliteits- en Groeipact, de Luxemburg-procedure (werkgelegenheidsbeleid), de Cardiff-procedure (structureel beleid) en de macro-economische beleidsdialoog (informatie-uitwisseling tussen verschillende Europese beleidsactoren). Uiteindelijk vormen de globale richtsnoeren voor het economisch beleid het centrale overkoepelende instrument voor economische beleidscoördinatie. Bovenstaande procedures dienen als jaarlijkse inbreng voor de globale richtsnoeren. Met de oprichting van de EMU en zijn instellingen, heeft Nederland zijn eigen bevoegdheid tot het voeren van een internationaal monetair en wisselkoersbeleid verloren.

²¹ *Wegwijzer Europa 1997-1998*, p. 33 e.v.

²² Houben, p. 184. 5 maart 1997

6. Nederlandse wetgeving op het terrein van de financiële verhoudingen met het buitenland

6.1 Wetgeving ten aanzien van de wisselkoers

De Nederlandse politiek streeft naar stabiele wisselkoersverhoudingen. In verband met de open economie en sterke internationale afhankelijkheid is Nederland gebaat bij ordelijke monetaire verhoudingen. Het beleid wordt voornamelijk uitgedragen in de internationale organisaties, zoals het IMF. Dit beleid werd voor 1 januari 1999 ondersteund door wet- en regelgeving waarin de bevoegdheden van de minister en De Nederlandsche Bank ten aanzien van het vaststellen van de wisselkoers van de gulden en de pariwaarde werden geregeld.

In de periode 1945-1964 was de bevoegdheid van de regering om de pariwaarde van de gulden te wijzigen vooral gebaseerd op art.1 van het Deviezenbesluit 1945. Hierin werd het algemene deviezenbeleid gelegd in handen van de minister van Financiën, de minister van Economische Zaken, de minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Landbouw en Visserij. Het Deviezenbesluit vormde een aanvulling op de internationale verdragen, zoals die betreffende het IMF en het EEG-verdrag, inzake het vaststellen van de pariwaarde. Volgens de statuten van het IMF was een wijziging van de pariwaarde mogelijk in overleg met het IMF. Ook het EEG-verdrag voorzag in het behandelen van wisselkoerspolitiek als aangelegenheid van gemeenschappelijk belang.²³ De handelingen op basis van het Deviezenbesluit 1945 worden beschreven in het rio Deviezenverkeer.

De revaluatie van de gulden op 7 maart 1961 vormde de aanleiding voor een nieuwe gedachtewisseling over de bevoegdheid van de regering tot het wijzigen van de pariwaarde van de gulden en de daarbij te volgen procedure. Door de minister van Financiën werd in samenwerking met De Nederlandsche Bank een studie te verricht naar de verschillende aspecten van de wijze waarop de pariwaarde van de gulden werd gewijzigd en de daarmee samenhangende kwesties.

De in 1964 in werking getreden **Wet inzake pariwaarde van de gulden** werd ingevoerd om te voorzien in een wettelijke regeling van de procedure en bevoegdheden met betrekking tot een wijziging van de pariwaarde van de gulden. De inhoud van de wet werd afgestemd op de internationale bepalingen voor het wisselkoerssysteem die waren neergelegd in de statuten van het Internationale Monetaire Fonds (IMF). Bij de parlementaire behandeling van het ontwerp van Wet inzake pariwaarde van de gulden werd uitvoerig aandacht besteed aan de staatsrechtelijke procedure bij wijziging van de pariwaarde van de gulden. Een wijziging van de pariwaarde van de gulden had grote economische en maatschappelijke gevolgen. Een dergelijke maatregel moest snel en in het geheim worden genomen. Daarom werd gekozen voor een procedure waarbij de Kroon, op voordracht van de minister van Financiën en na verkregen instemming van de ministerraad, deze beslissing nam. De minister van Financiën was wel verplicht om De Nederlandsche Bank om advies te vragen over het ontwerpbesluit. Het koninklijk besluit en het advies van De Nederlandsche Bank moesten vervolgens zo spoedig mogelijk worden toegezonden aan de Staten-Generaal.

In 1978 verving de **Wet inzake de wisselkoers van de gulden** van 25 mei 1978 de Wet inzake de pariwaarde van de gulden 1964. De reden daarvoor vormden de nieuwe statuten van het IMF. De nieuwe wet sloot daar beter bij aan. De waarde van de gulden kon niet meer worden uitgedrukt in goud. Het pariteitensysteem werd daarmee verlaten.

In het kader van het streven naar stabiele wisselkoersen, betreurde Nederland het verlaten van het pariteitensysteem: ` De nieuwste versie van Artikel IV (van de statuten van het IMF) wordt gekenmerkt door een principiële vrijheid voor de lidstaten in hun keuze van regelingen op wisselkoersgebied, met dien verstande dat bij een meerderheid van het totale aantal stemmen in het IMF besloten kan worden om terug te keren naar een algemeen geldend pariteitensysteem (zoals het Bretton Woodsstelsel er een was). Hoewel ook dan in beginsel de mogelijkheid bestaat tot het kiezen van andere wisselkoersarrangementen, wordt op deze wijze uitdrukkelijk uitzicht geboden op de terugkeer tot een algemeen pariteitensysteem als fundament voor het internationale systeem. De ondergetekende (de minister van Financiën) acht deze terugkeer wenselijk.²⁴

²³ TK zitting 1977, 14 642, nrs. 1-3

²⁴ TK zitting 1977, 14 642, nrs. 1-3

In de Wet inzake de wisselkoers van de gulden bleef de procedure zoals vastgelegd in de Wet inzake de pariwaarde van de gulden gehandhaafd.²⁵

Op basis van de nieuwe wet werden door middel van de Wisselkoersbesluiten ook de koersen vastgesteld, waarmee Nederland deelnam aan de 'slang', een Europees wisselkoersarrangement. Ook bij de deelname in de Europese wisselkoersarrangementen streefde Nederland naar stabiele verhoudingen. Daarnaast hanteerde Nederland de wisselkoers als instrument voor inflatiebestrijding. De wisselkoers werd zoveel mogelijk afgestemd op de Duitse mark, vanwege de prioriteit die in Duitsland werd gegeven aan inflatiebestrijding.²⁶

In 1998 verving de **Wet inzake gemeenschappelijke wisselkoersarrangementen van de euro** de Wet inzake de wisselkoers van de gulden. Door het toetreden van Nederland tot de derde fase van de EMU per 1 januari 1999 verviel de mogelijkheid van het op nationaal niveau vaststellen van het beleid van de wisselkoers van de gulden. Dat beleid werd een gemeenschappelijk Europees beleid. Daarmee werd de intrekking van de Wet inzake de wisselkoers van de gulden geboden. Wel diende er een wettelijke voorziening te zijn voor de Nederlandse participatie in de besluitvorming voor het gemeenschappelijk wisselkoersbeleid ten opzicht van de gemeenschapsvaluta's en voor het gemeenschappelijk wisselkoersbeleid ten opzicht van de niet-Gemeenschapsvaluta's op grond van art. 109 van het Verdrag.

De wet wees de minister van Financiën aan als gemachtigde om na overleg met De Nederlandsche Bank en de Staten-Generaal om dergelijke wisselkoersarrangementen, tezamen met de andere lidstaten af te sluiten.²⁷

6.2 Wetgeving met betrekking tot het internationaal betalingsverkeer

De **Wet internationaal betalingsverkeer 1934** voorzag in een regeling van het internationaal betalingsverkeer. In de dertiger jaren van de 20ste eeuw zag het Nederlands bedrijfsleven zich gesteld voor problemen bij de betaling van m.n. de export als gevolg van belemmeringen en beperkingen die andere landen opwierpen voor het internationaal betalingsverkeer. Hoewel de Nederlandse regering voorstander was van vrij betalingsverkeer, zag zij zich genooddaakt om met bilaterale verdragen met een aantal landen het betalingsverkeer te regelen, o.a. door middel van een het instellen van een vereffeningsinstituut, ook clearinginstituut genoemd. Daarmee werd aan het Nederlandse bedrijfsleven enige zekerheid van betaling geboden. De wet uit 1934 voorzag in de bevoegdheid van de regering om dergelijke verdragen met andere landen af te sluiten.

Clearing is een bijzondere soort betalings- en afrekeningstechniek waarbij de compensatie van schulden en vorderingen niet plaats vindt op de vrije markt maar via de bemiddeling van de overheid.

Er zijn verschillende soorten van clearing:

- autonome clearing: de clearing wordt eenzijdig door een staat afgekondigd. In de praktijk zal een dergelijk systeem niet echt goed werken. De andere staat is immers niet betrokken bij de clearing
- verdrags- of conventionele clearing: Hierbij is tussen de betrokken Staten de clearing in een verdrag geregeld.

Van deze laatste clearing is in Nederland het meest gebruik gemaakt.

Daarnaast kan er een onderscheid worden gemaakt tussen totale en partiële clearing. In het laatste geval geldt de clearing slechts voor bepaalde terreinen.

Om het principe van clearing duidelijk te maken wordt hieronder een eenvoudige vorm van clearing weergegeven.

Een exporteur in Nederland levert goederen aan een importeur in Duitsland. De importeur mag de goederen niet direct betalen aan de exporteur maar stort de betaling op een geblokkeerde rekening bij het clearinginstituut in Duitsland. Het Duitse clearinginstituut geeft vervolgens een betalingsadvies aan het clearinginstituut in Nederland. Bij export vanuit Duitsland naar Nederland wordt dezelfde procedure gevolgd. Het clearinginstituut in Nederland zal vervolgens, mits er genoeg fondsen aanwezig zijn, de Nederlandse exporteur uitbetalen.

Dit systeem werkt goed indien de handelsstromen tussen de betrokken landen redelijk in evenwicht zijn. Dan ontvangen beide clearinginstellingen immers regelmatig betalingen en kunnen vervolgens uitbetalen. Indien de handelsstromen onevenwichtig zijn ontstaan er problemen. Dan is het mogelijk dat een van de

²⁵ TK zitting 1977, 14 642, nrs. 1-3

²⁶ Szász, pp. 84-85.

²⁷ TK 1997-1998, 25 679, nr. 3

betrokken clearinginstituten te weinig betalingen ontvangt en dus niet tot uitbetaling kan overgaan. De overheid zal dan het clearinginstituut tijdelijk financieel moeten ondersteunen. Op basis van de Wet internationaal Betalingsverkeer werden clearingverdragen afgesloten en het Nederlandsch Clearinginstituut opgericht.²⁸

De **Wet financiële betrekkingen buitenland 1980** verving het Deviezenbesluit 1945 en de Wet Internationaal Betalingsverkeer 1934. Onder deze oude wetgeving was het financiële verkeer met het buitenland verboden, tenzij er een vergunning werd verleend. Dit systeem had tot doel het gebrek aan goud en deviezen op te vangen. Na verloop van tijd werden de monetaire reserves echter op peil gebracht en werd het beleid inzake het buitenlands betalingsverkeer meer gericht op ondersteuning van de Nederlandse financiële en monetaire politiek.

Door de economische opbloei en de internationale overeenkomsten zoals die van het IMF, de OESO en de EG en Benelux, was het niet meer nodig en mogelijk om aan het betalingsverkeer beperkingen op te leggen. De Nederlandse regering had zich internationaal verplicht mee te werken aan een liberalisering van het betalingsverkeer. Enkele beperkingen waren nog wel toegestaan, zoals beperkingen ter bescherming van de monetaire reserves, de bescherming van de Nederlandse kapitaalmarkt en de bescherming van het binnenlandse monetaire beleid. In het kader daarvan behield de regering de bevoegdheid om de uitvoer van binnenlands kapitaal (kapitaalvlucht) en de invoer van buitenlands kapitaal aan banden te leggen. Voor het regelen van het kapitaals- en betalingsverkeer in buitengewone omstandigheden (oorlog) werd aan de Tweede Kamer een aparte Noodwet financieel verkeer in het vooruitzicht gesteld.²⁹

De nieuwe wet voorzag ook in de uitsluitende verantwoordelijkheid van de minister van Financiën voor het deviezenbeleid. Tot dan toe was de minister van Financiën, samen met de ministers van Economische Zaken, van Buitenlandse Zaken, en van Landbouw en Visserij verantwoordelijk voor het deviezenbeleid, volgens het Deviezenbesluit 1945. Ook werden in de wet de bevoegdheden van de minister en De Nederlandsche Bank geregeld: de minister was primair verantwoordelijk voor het beleid, De Nederlandsche Bank voor de uitvoering.³⁰

De behandeling van de wet nam een lange tijd in beslag. Pas in 1980 werd de wet van kracht.³¹

Daarom werd in 1977 een vereenvoudigd stelsel van deviezenvoorschriften, nog op basis van het Deviezenbesluit ingevoerd, om op die manier het ondoorzichtig en ingewikkeld geworden stelsel van deviezenvoorschriften te stroomlijnen.³²

In de loop van de tachtiger jaren werden de voorschriften ingetrokken en in 1986 werd het internationaal betalingsverkeer en de kapitaalmarkt volledig vrijgemaakt.³³

De **Wet financiële betrekkingen buitenland 1994** verving de Wet financiële betrekkingen buitenland 1980. Op 1 januari 1994 werd de Europese Gemeenschap in beginsel een vrij kapitaalgebied met alleen restricties ten opzichte van derde landen. De mogelijkheid voor Nederland om op eigen houtje deviezenrestricties in te voeren verdween daardoor. Met het Verdrag van Maastricht werd in het EG - Verdrag bepalingen gesteld ten aanzien van het kapitaalverkeer: alle beperkingen op kapitaal- en betalingsverkeer tussen lidstaten en tussen lidstaten en derde landen zijn verboden. Alleen ten aanzien van derde landen zijn er nog mogelijkheden om gemeenschappelijk beperkingen vast te stellen. Het was de lidstaten verboden vrijwaringsmaatregelen te nemen ter bescherming van het eigen monetaire beleid en ter bescherming van de monetaire reserves.

De Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 sloot niet meer aan bij deze situatie, omdat hierin de Nederlandse regering nog wel vrijwaringsmaatregelen kon nemen. Deze bepalingen werden in de nieuwe wet geschrapt.³⁴

In de wet, werden evenals in de voorgaande wet, bepalingen vastgelegd voor het verzamelen van gegevens door De Nederlandsche Bank ten behoeve van een overzicht van de betalingsbalans.

In het Verdrag van Maastricht werd het proces vastgelegd dat moest leiden tot een Europese Monetaire Unie. Fase 1 begon op 1 juli 1990 en betrof de voltooiing van de interne markt. De richtlijn

Kapitaalverkeer van 24 juni 1990 (88/361/EEG) werd operationeel. Deze richtlijn geeft aan dat het kapitaalverkeer tussen ingezetenen van de Europese Unie voortaan volledig geliberaliseerd zou zijn.

Slechts enkele landen kregen tijdelijk ontheffing van deze richtlijn.

²⁸ Mietes, en Tk 1934-1935 181, nr. 3.

²⁹ TK zitting 1971-1972, 11 907, nr. 1-4.

³⁰ TK 1976-1977, 11 907 nr. 6.

³¹ TK 1976-1977, 11 907 nr. 6.

³² TK 1976-1977, 11 907 nr 10.

³³ Jaarverslagen van De Nederlandsche Bank, 1983-1986.

³⁴ TK 1993-1994, 23 484

6.3 Noodwet financieel verkeer

De regering stelde bij de behandeling van het wetsontwerp Financiële betrekkingen buitenland 1980 een noodwet in het vooruitzicht: aangezien het `in normale tijden geenszins in de bedoeling kan liggen om () beperkingen in te voeren inzake betalingen samenhangende met het lopend verkeer. Slechts indien de situatie van het land bijzonder ernstig zou zijn, zou er aan mogen worden gedacht om op dit terrein in te grijpen en tijdelijk de voordelen van integratie en internationale arbeidsverdeling op te offeren. Hierbij ware met name te denken aan omstandigheden van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden'. Deze Noodwet financieel verkeer werd vastgesteld op 25 mei 1978 (Stc. 348). De Noodwet financieel verkeer regelt in art. 26 de bevoegdheden van de minister van Financiën in buitengewone omstandigheden ten aanzien van het internationaal financieel verkeer.

6.4 Verdragen en overeenkomsten

Het internationaal financieel en monetair beleid komt vooral tot stand door middel van overeenkomsten tussen staten over de oprichting van instellingen en mechanismen om het internationale monetair en financieel stelsel in de gaten te houden. Deze verdragen en overeenkomsten worden meestal met een wetsvoorstel aan de Staten-Generaal voorgelegd en bij wet bekrachtigd. Zo zijn er op dit beleidsterrein veel (rijks)wetten tot stand gekomen voor goedkeuring van bijvoorbeeld wijzigingen in verdragen, van deelname en verhoging van de deelname aan het kapitaal, of verhoging van de bijdrage. Deze wetten worden in dit rapport niet beschreven. Zij maken deel uit van de handeling betreffende het aangaan en sluiten van overeenkomsten en verdragen. Een voorbeeld van een dergelijke wet is de Wet machtiging tot deelneming staat aan een geïntegreerd EEG mechanisme voor financiële ondersteuning op middellange termijn van de betalingsbalansen der lidstaten, 24 november 1990

In deze wet werd de verordening nr. 1969/88 Pb nr L 178 van de Raad van Europese ministers geïmplementeerd. Deze verordening voorzag in het instellen van de mogelijkheid dat lidstaten tijdelijk leningen konden krijgen van de EU in tijden van problemen met de betalingsbalans. Aan deze leningen kon de Gemeenschap voorwaarden stellen ten aanzien van de maatregelen om de problemen met de betalingsbalans op te lossen. De lidstaten zegden ieder een bepaald kapitaal toe om deze leningen mogelijk te maken.

6.5 Bankwet 1948 en 1998

In het kader van de verantwoordelijkheid van de regering voor de monetaire en financiële politiek, werd in de Bankwet 1948 de mogelijkheid geschapen dat de minister van Financiën De Nederlandsche Bank aanwijzingen kon geven. De Bankwet 1948 was bedoeld om de verhoudingen tussen De Nederlandsche Bank en de regering vast te leggen en de taken van DNB vast te stellen. In 1998 werd de Bankwet gewijzigd teneinde deze in overeenstemming te brengen met het Verdrag. Het Verdrag van Maastricht vereiste onder meer dat de nationale centrale banken onafhankelijk zouden zijn van de nationale regeringen. De Bankwet werd in die zin gewijzigd dat De Nederlandsche Bank alleen nog van de ECB aanwijzingen kan ontvangen. Art. 26 werd dus geschrapt. De handelingen op basis van de Bankwet staan beschreven in het PIVOT-rapport 40.³⁵

³⁵ drs. N.P. van Egmond, *Geregeld toezicht. Een institutioneel onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van de regulering van en het toezicht op de centrale bank, het kredietwezen, het effectenverkeer en het giroverkeer (en de Rijkspostspaarbank), het voorkomen van het witwassen van uit criminele activiteiten verkregen gelden, en het financiële verkeer in buitengewone omstandigheden, 1940-1995*. Den Haag 1996

7. Actoren

In dit hoofdstuk worden de internationale en nationale actoren beschreven. In het hoofdstuk handelingen worden alleen van de binnenlandse actoren de handelingen beschreven, waaronder begrepen de handelingen die zij uitvoeren ten behoeve van de besluitvorming in de internationale organen. In dit RIO zullen er dus geen handelingen worden beschreven van de internationale organen. Wel zal hun functie en taken in de context worden opgenomen. De handelingen van De Nederlandsche Bank zijn niet in dit rapport opgenomen. Deze zullen worden beschreven in een apart institutioneel onderzoek betreffende de handelingen van De Nederlandsche Bank

7.1 Minister van Financiën

De minister van Financiën is -samen met De Nederlandsche Bank (DNB)- de belangrijkste actor op dit beleidsterrein. De minister is verantwoordelijk voor het beleidsterrein. Omdat de uitvoering van het monetair beleid in handen ligt van De Nederlandsche Bank, vindt de vaststelling van het beleid in overleg met DNB plaats. De minister van Financiën kon tot 1999 DNB aanwijzingen geven. Ook stelde de minister van Financiën garanties voor DNB ter uitvoering van diens taak, zoals bij het financiële steunprogramma voor de Bank van Engeland in 1969.

De minister van Financiën en DNB zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de Nederlandse inbreng in het IMF. De president van DNB is gouverneur. De minister is woordvoerder in het Interim Committee en op de jaarvergadering.

De minister van Financiën is gouverneur van de Wereldbank, als verantwoordelijk bewindspersoon voor de internationale financiële aangelegenheden. De minister voor Ontwikkelingssamenwerking is plaatsvervangend gouverneur.

Binnen de EU neemt de minister van Financiën deel in de Raad, de Ecofin, waarin de besluiten worden genomen over het financieel-economisch beleid van de EU. Aan de informele vergadering van de Ecofin nemen de presidenten van de centrale banken deel.

Op het ministerie van Financiën wordt momenteel het financieel en monetair beleid voorbereid bij de Generale Thesaurie, directie Buitenlandse Financiële Betrekkingen (BFB). Deze directie heeft tot taak:³⁶

- beleidsvoorbereiding internationaal geldstelsel en financieel-monetaire aangelegenheden,
- beleidsvoorbereiding betalingsbalans- en valuta-aangelegenheden,
- voorbereiding wisselkoersbeleid in overleg met DNB,
- voorbereiden van het interdepartementale overleg, o.a. in het zogenoemde DG-overleg, (interdepartementaal overleg o.l.v. de thesaurier-generaal over Europese en internationale monetaire en financiële aangelegenheden),
- het voeren van het secretariaat van het DG-overleg,
- beleidsvoorbereiding IMF in overleg met DNB,
- voorbereiding kapitaaldeelname in het IMF,
- voorbereiding van de Nederlandse inbreng in de Wereldbankgroep,
- voorbereiding Nederlandse inbreng in de vier regionale ontwikkelingsbanken,
- voorbereiden en bijwonen van onderhandelingen over kapitaalverhoging van de banken en middelenaanvulling van fondsen en opstellen van verslagen aan de Kamer over het eindresultaat,
- bijwonen van de jaarvergaderingen van internationale instellingen en banken (IMF, Wereldbankgroep, regionale ontwikkelingsbanken, etc)
- faciliteren van benoemingen van Nederlandse bewindvoerders, adviseurs en assistenten bij diverse multilaterale instellingen,
- voorbereiden en bijwonen van internationaal overleg over HIPC,
- voorbereiden en bijwonen van de Raad van Bewind van de EIB,
- voorbereiden en bijwonen van de Administratieve Raad van het SOF (CEB),
- advisering van de minister als bewindvoerder van de EIB en ten aanzien van de EIF,
- voorbereiding van de Nederlandse standpuntbepaling ten aanzien van de operaties van de EIB buiten de EU,

³⁶ Ministerie van Financiën, Introductie. Z.j. p. 14 en 15.

- voorbereiding deelname in de OESO, in het algemeen in op het terrein van de internationale conjunctuuranalyse (WP3), financiële markten (Committee on Financial Markets) en liberalisatie van het kapitaal- en onzichtbare verkeer (Committee on Capital Movements and Invisible Transactions),
- voorbereiding van het overleg in de G-10,
- voorbereiding van het Benelux-overleg over monetaire aangelegenheden,
- voorbereiding standpunt over de Beleidsgroep Oost-Europa Faciliteit,
- voorbereiding monetaire samenwerking in Europa (EMS en EMU),
- voorbereiding van en deelname in het interdepartementale overleg met betrekking tot de Raad van Europa,
- voorbereiding Nederlandse inbreng in Europese fora als het Economisch-Financieel Comité en de Ecofin,
- voorbereiding standpuntbepaling en uitvoering Eigen middelen besluit van de EU, waarin methodiek en de meerjarige afdracht aan de EU is vastgelegd,³⁷
- voorbereiden van de besluitvorming in de EU over betalingsbalansleningen van de EU aan derde landen,
- rapportage aan de Europese Commissie over de stand van de overheidsfinanciën,
- deelname aan de G-24 (financiële steun voor het voormalig Oostblok),
- voorbereiding van de akkoorden over spilkoersaanpassingen en onderlinge fluctuatiemarges tussen gulden, euro en andere valuta (b.v. bilateraal akkoord tussen Nederland en Duitsland over de onderlinge fluctuatiemarge tussen gulden en D-mark).

De Directie BFB heeft nog een aantal taken op het terrein van de internationale betrekkingen, zoals b.v. met betrekking tot douaneovereenkomsten. Deze taken behoren tot andere beleidsterrein en worden dus niet in dit rapport behandeld.

7.2 De Nederlandsche Bank

Uitvoering van het monetair beleid is een aan DNB wettelijk opgelegde taak. DNB speelt een belangrijke rol op dit beleidsterrein. De president van De Nederlandsche Bank is o.a. gouverneur voor Nederland bij het IMF. Verder neemt De Nederlandsche Bank deel aan de BIS.

Sinds EMU wordt het monetair beleid bepaald door het Europees Stelsel van centrale banken (ESCB). Sinds 1 januari 1999 maakt De Nederlandsche Bank onderdeel uit van het Europees Stelsel van Centrale Banken. De president van De Nederlandsche Bank zit in de Raad van Bestuur van het ESCB. In het kader van die integratie heeft De Nederlandsche Bank een aantal taken die bijdragen aan de hoofddoelstelling van het ESCB: het handhaven van de prijsstabiliteit. Die taken betreffen het meebepalen en ten uitvoer leggen van het monetair beleid en het verrichten van valutamarktoperaties in overeenstemming met het EG-Verdrag.³⁸ Volgens de statuten van het ESCB kan de ECB een beroep doen op de nationale banken voor de uitvoering van stelseltaken. Deze bepaling is zo uitgewerkt dat de nationale banken de meeste taken verrichten.³⁹

Wel blijven de nationale banken nationale taken houden als bijvoorbeeld als centrale bank voor de particuliere banken. Ook houdt de Bank niet ESCB-bevoegdheden zoals de toezicht op financiële instellingen.

De handelingen van De Nederlandsche Bank betreffende het internationaal beleid zijn niet in dit rapport opgenomen, maar zullen te zijner tijd in een institutioneel onderzoek van De Nederlandsche Bank worden beschreven.

7.3 Minister voor Ontwikkelingssamenwerking

De minister voor Ontwikkelingssamenwerking is samen met de minister van Financiën medeverantwoordelijk voor het beleid van de Wereldbank en de regionale ontwikkelingsbanken. De minister voor Ontwikkelingssamenwerking is sinds 1974 plaatsvervangend gouverneur van de

³⁷ De inkomsten van de Europese Gemeenschap die haar rechtens toekomen, Het gaat allereerst om douanerechten en landbouwheffingen. Deze worden door de lidstaten (in Nederland de Belastingdienst/douane en de productschappen) geïnd en aan de EG afgedragen. Daarnaast dragen de lidstaten een percentage van hun BTW-inkomsten en van het BNP af. De verantwoordelijkheid voor het opleggen en afdragen van douanerechten en BTW-rechten ligt bij het ministerie van Financiën, voor het opleggen en afdragen van landbouwheffing is de minister van LNV verantwoordelijk. De Nederlandse BNP-bijdrage aan Europa staat op de begroting van de minister van Buitenlandse Zaken. De bijdrage die de lidstaten moeten leveren staan vermeld in het Eigen middelenbesluit, dat periodiek wordt herzien.

³⁸ Jaarverslag DNB 1997, p. 160 e.v.

³⁹ Jaarverslag DNB 1997, p. 117.

Wereldbank. De minister voor Ontwikkelingssamenwerking en de minister van Financiën benoemen om en om de Nederlandse bewindvoerders bij de Wereldbank en de regionale ontwikkelingsbanken.⁴⁰

7.4 Minister van Buitenlandse Zaken,

De minister van Buitenlandse Zaken is medeverantwoordelijk voor het Eigenmiddelenbesluit EU. De minister van Buitenlandse Zaken is de eerstverantwoordelijke bewindspersoon voor de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa. Ook is de minister van BZ, als plaatsvervangend gouverneur, met de minister van Financiën medeverantwoordelijk voor het beleid van de EBRD. De handelingen van de minister van Buitenlandse Zaken betreffende de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa en de EBRD zijn niet in dit rapport opgenomen. Deze zijn beschreven in het rapport *Gedane Buitenlandse Zaken*. PIVOT-rapport nummer 103.

7.5 Minister van EZ

De minister van Economische Zaken verzorgt de coördinatie en heeft de verantwoordelijkheid voor de onderhandelingen binnen de GATT en diens opvolger de WTO. Ook heeft deze minister een belangrijke rol in het overleg binnen de OESO. Deze handelingen worden beschreven in het PIVOT-rapport betreffende het buitenlands economisch beleid.

7.6 Nederlandsch Clearinginstituut.

De stichting "Nederlandsch Clearinginstituut" werd ingesteld bij Koninklijk Besluit van 8 mei 1934 (Stb. 232) en had tot doel:

- meewerken aan de uitvoering van wettelijke maatregelen betreffende het internationale betalingsverkeer voor zover dit op basis van verrekening (clearing) plaatsvindt.
- het bevorderen van de doeleinden die de overheid met de bedoelde maatregelen beoogt.

De belangrijkste taak van het instituut bestond uit het optreden als vereffeningsinstituut. Het instituut nam van Nederlandse debiteuren, op wie clearingplichtige schulden rusten, stortingen in ontvangst. Deze werden vervolgens gecrediteerd op een rekening ten behoeve van een buitenlands vereffeningsinstituut. Het algemene beleid van het instituut werd bepaald door de Commissie van Ministers. In deze commissie zaten de minister van Economische Zaken, de minister van Financiën, de minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Koloniën. De uitvoering van het algemene beleid was gelegd in een Commissie van Vertegenwoordigers. De Raad van Toezicht bestond uit een aantal leden die werden benoemd door de minister van Economische Zaken, de minister van Financiën, de minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Koloniën, De Nederlandsche Bank en de Commissie van ministers. De directie werd benoemd door de Commissie van Ministers en was belast met de leiding van het instituut.

In 1950 werd De Nederlandsche Bank N.V. belast met de directie van het Nederlandsch Clearinginstituut. Een aantal lopende zaken moest nog worden afgewikkeld. Met ingang van 1 januari 1961 werd het Nederlandsch Clearinginstituut formeel opgeheven en De Nederlandsche Bank N.V. ontheven van haar taak. De handelingen van dit instituut zijn niet in dit rapport opgenomen en zullen worden beschreven in een institutioneel onderzoek betreffende De Nederlandsche Bank.

7.7 Centrale Dienst voor In- en uitvoer

Deze dienst voerde een aantal handelingen uit in het kader van het beleidsterrein internationaal financieel en monetair beleid. Het betrof handelingen in het kader van het betalingsverkeer met betrekking tot strategische goederen en het deviezenverkeer. De Centrale dienst voor de In en uitvoer is namelijk belast met de administratieve uitvoering van en controle op de regelingen op het gebied van de internationale handel. Onderdeel daarvan is het verstrekken van vergunningen voor de handel in goederen waaraan beperkingen zijn gesteld. De CDIU is gevestigd in Groningen en is een onderdeel van de Douane.⁴¹

7.8 De Europese Unie

De EEG werd opgericht bij het Verdrag van Rome, dat nog altijd de basis vormt van het functioneren van de gemeenschappelijke instellingen en het gemeenschappelijke beleid. Het Verdrag kwam in 1957 tot stand na een Benelux-initiatief en trad in 1958 in werking. Sindsdien is het Verdrag een aantal keren belangrijk gewijzigd, o.a. in Maastricht (1992), in Amsterdam (1997) en in Nice (2000). Momenteel bestaan er twee verdragen naast elkaar, het EG-verdrag en het Verdrag van de Europese

⁴⁰ Bakker, p. 70-71.

⁴¹ De CDUI regelt, controleert en geeft informatie In: Business Supporter, p.1 en www.belastingdienst.nl, 7 juni 2000

Unie. De Europese Unie omvat de EEG, de EGKS en de Euratom en kent één Raad van ministers en één Commissie en één parlement.

In het navolgende wordt ingegaan op de besluitvorming binnen de EU en de plaats van de vakdepartementen hierin, voorzover van belang voor het beschrijven van de handelingen van de Nederlandse rijksoverheid. Procedures binnen de EG, zoals procedures waarbij het Europese Parlement een rol speelt, zijn hierin niet beschreven.

De kern van het EEG-verdrag is de totstandbrenging van een gemeenschappelijke markt, die op het grondgebied van de lidstaten ruimte biedt voor een vrije ontmoeting van vraag en aanbod uit alle lidstaten, zonder enige nationale belemmering.

7.8.1 Intergouvernementele conferenties (IGC)

Een intergouvernementele conferentie is een onderhandeling tussen de regeringen van lidstaten buiten het kader van de Europese Unie. Deze conferenties worden periodiek gehouden. Op deze conferenties worden besluiten genomen over de grondslagen van de Europese Unie, de Verdragen. Aan deze conferenties nemen vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten deel. De instellingen van de Europese Unie zijn wel betrokken: de conferenties worden voorbereid door o.m. de Permanente Vertegenwoordigers en de Europese Commissie. De conferenties nemen een aantal maanden tot een jaar in beslag, inclusief de voorbereidingen. De IGC van 2000 is voorbereid door vertegenwoordigers van de lidstaten en de Commissie. De vertegenwoordigers van de lidstaten zijn vaak de Permanente Vertegenwoordigers bij de EU. Het secretariaat wordt gevoerd door het secretariaat-generaal van de Raad van Europa.

7.8.2 De Europese Raad

De Europese Raad, begin jaren zeventig ingesteld, is samengesteld uit de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten en de voorzitter van de Europese Commissie, en wordt bijgestaan door de ministers van Buitenlandse Zaken en een lid van de Commissie. De Europese Raad is de opvolger van de 'topconferenties' van staatshoofden en regeringsleiders, waarvan de eerste plaatsvond in 1961. De Europese Raad komt tenminste eenmaal per halfjaar bijeen onder voorzitterschap van de vigerend voorzitter van de Raad. Onder het Nederlands voorzitterschap in 1997 vond de vergadering plaats in Amsterdam.

7.8.3 De Raad van Ministers

Tussen 1958 en 1967 waren er behalve de Raad van de EEG ook de vergelijkbaar functionerende Bijzondere Raad van Ministers van de EGKS en Raad van Euratom. Op grond van het Fusieverdrag uit 1967 werden deze drie instellingen vervangen door de Raad van de Europese Gemeenschappen, in deze context doorgaans aangeduid als Raad.

De Raad is het voornaamste regelgevende Europese orgaan, dat de hoofdlijnen van het communautaire beleid vaststelt op voorstel van de EC en na raadpleging van het Europees Parlement.⁴² De besluiten van de Raad worden vastgelegd in verordeningen, richtlijnen, beschikkingen en adviezen. Andere taken van de Raad betreffen de intergouvernementele samenwerking ten aanzien van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) en justitie en binnenlandse zaken (JBZ). Tevens kan de Raad verdragen sluiten met andere internationale organisaties en met derde landen.

Het voorzitterschap rouleert per half jaar; zo was Nederland in de eerste helft van 1997 voorzitter van de Raad. De samenstelling van de Raad varieert al naar gelang de besproken onderwerpen, en bestaat telkens uit alle EU-ministers binnen hetzelfde vakgebied. De ministers zijn gemachtigd om de regering van de lidstaat die hij/zij vertegenwoordigt te binden. Voor het beleidsterrein internationale financieel en monetair beleid is de Raad van Ministers voor Economische en Financiële vraagstukken (Ecofin) verantwoordelijk. Deze vakraden zijn geen ondergeschikte afsplitsing, maar vormen op hun eigen beleidsterrein de Raad.

Tijdens plenaire vergaderingen van de Raad worden de in aanmerking komende ministers bijgestaan door soms uitgebreide ambtelijke delegaties. Hieraan kunnen 'liminaire' vergaderingen voorafgaan, die bedoeld zijn voor het oplossen van knelpunten en waarin iedere bewindspersoon zich slechts door één ambtenaar laat bijstaan. Van de delegaties kunnen, naast de vakminister en diens ambtenaren, ook vertegenwoordigers van andere betrokken vakministers deel uitmaken, bijvoorbeeld van Economische Zaken en Buitenlandse Zaken.

⁴² Zie voorgaande noot.

De besluitvorming in de Raad wordt voorbereid door een comité van permanente vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten (Coreper of CSA, speciaal voor o.m. landbouwzaken)

7.8.4 Euro-11/Eurogroep

Sinds juni 1998 komen de ministers van Financiën van de Eurozone informeel bij elkaar ter bespreking van onderwerpen die verband houden met hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de euro. De president van de ECB wordt geregeld uitgenodigd. Tweemaal per jaar wordt deze informele bespreking uitgebreid met de ministers van Financiën van alle EU-landen. De euro-11 vindt meestal plaats voor de vergadering van de Ecofin.⁴³ Sinds juli 2000 is de Euro-11 omgedoopt in de Eurogroep, met het oog op toekomstig toetreden van lidstaten tot de EMU.

7.8.5 Europese Commissie (EC)

In het eerste EEG-decennium was er zowel een Commissie van de EEG, een Hoge Autoriteit van de EGKS en een Commissie van Euratom. Krachtens het Fusieverdrag uit 1967 werden deze drie organen vervangen door de Commissie van de Europese Gemeenschappen. Deze Europese Commissie wordt kortweg wel aangeduid als Commissie of EC.

De EC vormt het dagelijks bestuur van de EU en bestaat uit een college van onafhankelijke personen, benoemd door de gezamenlijke regeringen van de lidstaten. Afzonderlijke landen hebben in de praktijk een doorslaggevende stem bij het aanwijzen van commissarissen uit hun land. Er zijn momenteel twintig Commissarissen, ieder met een eigen portefeuille en ambtelijk apparaat. Besluiten worden genomen door de EC als college.

De EC is als enige orgaan bevoegd om EU-wetsvoorstellen in te dienen bij de Raad van Ministers en is initiatiefneemster voor het gemeenschappelijke beleid.⁴⁴ Daarnaast bewaakt de EC de juiste toepassing van de Europese verdragen en de gemeenschappelijke besluiten door toe te zien op de uitvoering van regelingen door de daartoe aangewezen organen van de lidstaten. De Commissie vertegenwoordigt bovendien de EU in internationale organisaties. In het algemeen wordt de bevoegdheid tot het vaststellen van bepalingen ter uitvoering van richtlijnen van de Raad overgedragen aan de Europese Commissie.

7.8.6 Europees Parlement (EP)

Bij aanvang van de werkzaamheden in 1958 was het parlement uitsluitend adviesorgaan van de Raad ten aanzien van ingediende Europese wetgeving. De leden worden sinds 1979 rechtstreeks gekozen door de burgers van de lidstaten.

Vanaf de jaren zeventig heeft het EP medezeggenschap over de EU-begroting, terwijl de bevoegdheden gestaag toenemen. Op veel gebieden vindt de Europese besluitvorming sinds 1987 plaats aan de hand van de samenwerkingsprocedure. Deze houdt in dat wanneer het Parlement een Raadsbesluit – dat meestal met gekwalificeerde meerderheid tot stand komt – afwijst, de Raad alleen door unanimité tot vaststelling kan overgaan. Sinds 1993 is deze coöperatieprocedure grotendeels vervangen door de medebeslissingsprocedure (co-decisie), waarbij EC-voorstellen zowel door de Raad als door het Parlement moeten worden goedgekeurd. Ook heeft de EP instemmingsrecht op belangrijke akkoorden van de EU.

Een opmerkelijke en nog altijd bestaande beperking van Europarlementaire invloed zijn echter de 'verplichte uitgaven', die een groot deel uitmaken van de EG-begroting.

7.8.7 Economisch en Sociaal Comité (ESC)

Dit comité adviseert de Raad over onderwerpen op economisch en sociaal gebied, waaronder het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Het bestaat uit vertegenwoordigers van werkgevers, werknemers, consumenten en landbouworganisaties, uit elke lidstaat. De 222 leden, volgens een bepaalde sleutel verdeeld over de lidstaten, worden op voordracht van de lidstaten benoemd door de Raad met eenparigheid van stemmen en voor een periode van vier jaar. Op een aantal gebieden moet het ESC worden geraadpleegd door de Raad.

7.8.8 Het Comité van de Regio's

Dit Comité is ingesteld bij het Verdrag betreffende de Europese Unie. Het Comité bestaat uit vertegenwoordigers van de regionale en lokale overheden; de 222 leden, volgens een bepaalde sleutel verdeeld over de lidstaten, worden op voordracht van de lidstaten benoemd door de Raad met

⁴³ Nota Evaluatie eerste jaar EMU (21-03-2000) Van de minister van Financiën.

⁴⁴ De wetgevende en uitvoerende bevoegdheden van de Commissie zijn niet algemeen, maar telkens gebaseerd op een of meer specifieke bepalingen uit een Europees verdrag (Zie Brinkhorst, p. 48).

eenparigheid van stemmen en voor een periode van vier jaar. Regionale en lokale overheden worden via dit Comité formeel betrokken bij de totstandkoming van het beleid en de regelgeving in de EU die voor deze overheden van belang kan zijn. De Raad en de Commissie zijn verplicht op een aantal gebieden het Comité om advies te vragen. Het Comité kan ook op eigen initiatief advies uitbrengen over alle voorstellen die aan het ESC worden voorgelegd.

De Nederlandse regering baseert haar voordracht op een gezamenlijk voorstel van het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging Nederlandse Gemeenten.

7.8.9 Het Raadgevend Comité van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal

Dit Comité werd opgericht bij het EGKS-verdrag. Het Comité telt 108 leden, bestaande uit producenten, werknemers, verbruikers en handelaren. Het Comité adviseert de Commissie over voorstellen betreffende kolen en staal.

7.8.10 Hof van Justitie

Dit gerechtshof van de EU verzekert de eerbiediging van het recht bij de interpretatie en toepassing van de Verdragen. Het bestaat uit 15 rechters en 9 advocaten-generaal, die door de lidstaten benoemd worden in onderlinge overeenstemming. De arresten van het Hof zijn bindend voor zowel de gemeenschapsinstellingen als voor lidstaten en particulieren. In 1988 werd op grond van de Europese Akte een gerecht van eerste aanleg aan het Hof toegevoegd. Het gerecht bestaat uit een college van 15 rechters.

7.8.11 Europese Rekenkamer

Deze in 1977 ingestelde opvolger van de Controlecommissie controleert de uitgaven en ontvangsten van de Gemeenschappen. Iedere lidstaat wijst een van de leden aan.

7.8.12 Permanente Vertegenwoordigers (PV)

De ambassadeurs van de lidstaten bij de EG worden aangeduid als Permanente Vertegenwoordigers (PV's). Ze staan de Raad van Ministers bij in het Comité van Permanente vertegenwoordigers (Coreper of CSA) binnen onderhandelingsmarges die ze van hun regeringen hebben meegekregen. Een andere belangrijke taak van de PV's is het bijdragen aan de voorbereiding en formulering van het nationale beleid ten aanzien van de EU. De Nederlandse PV's hebben daartoe zitting in diverse coördinatiecommissies en onderraden van de ministerraad.

Het voorzitterschap van het Coreper rouleert mee met dat van de Raad. Raadswerkgroepen bereiden de vergaderingen van de Coreper of CSA voor. De lidstaten zijn in deze werkgroepen vertegenwoordigd door ambtelijke deskundigen. In dit stadium is er veel ruimte voor nationale inbreng. Het voorstel wordt doorgaans meermaals besproken.

De permanente vertegenwoordigers bereiden de vergaderingen van de Raad voor in een tweetal comités: het Coreper en het CSA. De voorstellen met betrekking tot het gemeenschappelijke landbouwbeleid worden voorbereid in het CSA, en alle overige EC-voorstellen in het Coreper. In dit stadium is er een duidelijke inbreng vanuit de lidstaten, die via hun vertegenwoordigers in het CSA of Coreper amendementen kunnen indienen. Onderwerpen op monetair en financieel-economisch terrein worden voorbereid door het EFC.

Vraagstukken waarover binnen Coreper of CSA overeenstemming bereikt wordt tussen de PV's en de EC, worden als A-punten op de Raadsagenda geplaatst en zijn meestal hamerstukken. Voor B-punten is nog politieke discussie in de Raad nodig.

7.8.13 Monetair Comité van raadgevende aard

Dit Comité werd in 1958 ingesteld ter bevordering van de coördinatie van het beleid. Het Monetair Comité kreeg tot taak:

- de monetaire en financiële toestand van de lidstaten en van de Gemeenschap alsmede de algemene regeling van het betalingsverkeer van de lidstaten te volgen en ter zake regelmatig aan de Raad en aan de Commissie verslag uit te brengen;
- hetzij op verzoek van de Raad of van de Commissie, hetzij op eigen initiatief, adviezen aan deze instellingen uit te brengen;
- onverminderd artikel 151 van het Verdrag van Maastricht, bij te dragen aan de voorbereiding van een aantal werkzaamheden van de Raad, betreffende het kapitaals- en betalingsverkeer, betreffende de coördinatie van het economisch beleid en betreffende financieel en monetair beleid;

- ten minste eenmaal per jaar de toestand te onderzoeken met betrekking tot het kapitaalverkeer en de vrijheid van het betalingsverkeer, zoals deze voortvloeien uit de toepassing van dit Verdrag en van door de Raad genomen maatregelen; dit onderzoek heeft betrekking op alle maatregelen betreffende kapitaalverkeer en betalingsverkeer; het Comité brengt de Commissie en de Raad verslag uit over de resultaten van dit onderzoek.

Elke lidstaat en de Commissie benoemden ieder twee leden van het Monetair Comité. Een van de leden diende afkomstig te zijn van de nationale centrale bank. De minister van Financiën benoemt het andere lid en diens plaatsvervanger. Het Monetair Comité kwam regelmatig bijeen en fungeerde als een voorportaal van de EcofinRaad.⁴⁵ Het Monetair Comité werd per 1 januari 1999 opgevolgd door het Economisch en Financieel Comité.

7.8.14 Economisch en Financieel Comité

Bij aanvang van de derde fase van de EMU werd het Monetair Comité ontbonden en een Economisch en Financieel Comité ingesteld

Het Economisch en Financieel Comité heeft tot taak:

- hetzij op verzoek van de Raad of van de Commissie, hetzij op eigen initiatief, adviezen aan deze instellingen uit te brengen;
- de economische en financiële toestand van de lidstaten en van de Gemeenschap te volgen en ter zake regelmatig aan de Raad en aan de Commissie verslag uit te brengen, in het bijzonder over de financiële betrekkingen met derde landen en internationale instellingen;
- onverminderd artikel 207 van het Verdrag van Amsterdam, bij te dragen aan de voorbereiding van een aantal werkzaamheden van de Raad, betreffende het kapitaals- en betalingsverkeer, betreffende de coördinatie van het economisch beleid en betreffende financieel en monetair beleid;
- ten minste eenmaal per jaar de toestand te onderzoeken met betrekking tot het kapitaalverkeer en de vrijheid van het betalingsverkeer, zoals deze voortvloeien uit de toepassing van het Verdrag en van door de Raad genomen maatregelen; dit onderzoek heeft betrekking op alle maatregelen betreffende kapitaalverkeer en betalingsverkeer; het Comité brengt de Commissie en de Raad verslag uit over de resultaten van dit onderzoek;
- Naast de vervulling van de in lid 2 genoemde taken volgt het Comité, indien en zolang er lidstaten zijn met een derogatie als bedoeld in de artikelen 122 en 123 (Verdrag van Amsterdam), de monetaire en financiële toestand en de algemene regeling van het betalingsverkeer van die lidstaten en brengt het ter zake regelmatig verslag uit aan de Raad en aan de Commissie.

De lidstaten, de Commissie en de ECB benoemen ieder ten hoogste twee leden van het Comité.

7.8.15 Europees Fonds voor monetaire samenwerking (Efms)

Het Efms werd opgericht in 1973 en was bedoeld als een voorloper van een federaal systeem van centrale banken in de EU. Het fonds had tot taak de interventies in elkaars valuta's te multilateraliseren en de saldi te verrekenen. De nationale centrale banken van de EG hadden in het fonds 20% van hun goud- en deviezenvoorraad gestort en daarvoor in ruil ecu's ontvangen. Ook kon het fonds kortlopende kredieten verstrekken aan landen met betalingsbalansproblemen.⁴⁶ Het fonds was ondergebracht bij het BIS. In 1992 werd het EFMS opgeheven bij de oprichting van de EMI. De handelingen ten aanzien van het fonds werden verricht door De Nederlandsche Bank.

7.8.16 Europees Monetair Instituut (EMI)

Het EMI was de voorloper van de ESCB en werd ingesteld in 1992 bij het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap⁴⁷ aan het begin van de tweede fase van de EMU.

De EMI werd bestuurd door een president en de presidenten van de nationale centrale banken. De president werd in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten benoemd. De bestuurders werden bijgestaan door comités en werkgroepen, waaraan vertegenwoordigers en deskundigen van de nationale centrale banken deelnamen.⁴⁸

Het EMI kreeg tot taak:

- de samenwerking tussen de nationale centrale banken van de lidstaten te versterken;

⁴⁵ Bakker, p. 149-151.

⁴⁶ De Roos, e.a. p.292.

⁴⁷ Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap; Derde deel. Het beleid van de Gemeenschap; Titel VI. Economisch en monetair beleid.

⁴⁸ The European Monetary Institute. Frankfurt am Main, 1997

- de coördinatie van het monetair beleid van de lidstaten te versterken teneinde prijsstabiliteit te verzekeren;
- toe te zien op de werking van het Europees Monetair Stelsel;
- overleg te plegen over aangelegenheden die onder de bevoegdheid van de nationale centrale banken vallen en die van invloed zijn op de stabiliteit van de financiële instellingen en markten;
- het gebruik van de ecu te vergemakkelijken en toe te zien op de ontwikkeling van de ecu, met inbegrip van de goede werking van het ecu-verrekeningsysteem.

Voorts diende de EMI de derde fase van de EMU voor te bereiden. Deze taak hield in:

- de instrumenten en procedures voor te bereiden die nodig zijn voor het voeren van één monetair beleid in de derde fase;
- waar nodig de harmonisatie te bevorderen van de regels en werkwijzen voor het verzamelen, opmaken en verspreiden van statistieken betreffende de gebieden die onder zijn bevoegdheid vallen;
- de regels voor te bereiden voor de werkzaamheden die de nationale centrale banken in het kader van het ESCB moeten verrichten;
- de doelmatigheid van het grensoverschrijdende betalingsverkeer te bevorderen;
- toe te zien op de technische voorbereiding van Ecu-bankbiljetten.

Het EMI kon adviezen uitbrengen of aanbevelingen doen aan de lidstaten en de Raad van Ministers over het monetair beleid en met name over het Europees Monetair Stelsel.

Het EMI nam de taken over van het Europees Fonds voor Monetaire Samenwerking, dat wordt ontbonden. Het EMI zelf werd bij de oprichting van de ESCB ontbonden.

7.8.17 Het Europees stelsel van centrale banken ESCB

Het ESCB bestaat uit de Europese Centrale Bank en de nationale centrale banken. De ECB is onafhankelijk. Dat wil zeggen dat de Bank geen richtlijnen aanneemt van politici of van de Raad van ministers van de EU, de Europese Commissie of van de regeringen van de lidstaten. Anderzijds onthouden de politieke organen zich van het beïnvloeden van het ESCB. Het ESCB is verantwoordelijk voor het monetaire beleid in de eurozone. Zij hanteert het rente-instrument, kan valutamarktoperaties uitvoeren, houdt de officiële reserves van de lidstaten aan, bevordert een soepele werking van het betalingsverkeer en draagt bij aan een goed beleid inzake het bedrijfseconomische toezicht op kredietinstellingen en de stabiliteit van het financiële stelsel, zoals dat wordt nagestreefd door de daartoe bevoegde autoriteiten.

De ECB wordt bestuurd door een Raad van bestuur en de directie.⁴⁹ De Raad van bestuur bestaat uit de leden van de directie en de presidenten van de nationale centrale banken van de lidstaten die deelnemen aan de euro. De taak van de Raad van Bestuur ligt voornamelijk op het gebied van de strategische beslissingen en richtlijnen voor de uitvoering van die beslissingen. De directie is verantwoordelijk voor de dagelijkse uitvoering. De president zit zowel de directie als de Raad van bestuur voor.

De directie bestaat uit de president, de vice-president en nog vier leden die door de Europese Raad worden benoemd.

Daarnaast is er nog een derde forum: de Algemene Raad. Daarin hebben naast de directie en de presidenten van de centrale bank van de lidstaten die deelnemen in de EMU, ook de presidenten van de centrale banken van de lidstaten die (nog) niet volledig deelnemen aan de EMU deel. Deze Raad heeft een deel van de taken van de EMI overgenomen, met name wat betreft de onderwerpen die alle lidstaten van de EU aangaan.⁵⁰

7.8.18 De besluitvorming in de Europese Unie

De Raad van ministers

De besluitvormingsprocedure binnen de EU komt op gang met een voorstel van de Europese Commissie over communautaire maatregelen op een bepaald terrein. Voor een dergelijk voorstel door

⁴⁹ Verdrag betreffende de Europese Unie, titel VI, Economisch en monetair beleid, art. 105. Publikatieblad nr. C 191 van 27 juli 1992, blz. 001.

⁵⁰ www.ecb.int., 26 april 2000.

de Raad van Ministers wordt vastgesteld, bepaalt de Raad eerst of andere instellingen van de Gemeenschap moeten worden geraadpleegd, zoals b.v. het Europees parlement.

Na raadpleging wordt het commissievoorstel ten behoeve van de besluitvorming in de Raad van Ministers behandeld door achtereenvolgens Raadswerkgroepen, Raden-attachés, en Coreper, CSA of EFC.

De Raadswerkgroepen behandelen in eerste instantie een commissievoorstel. Het hele voorstel wordt besproken, met alle technische details. Na bereikte overeenstemming wordt het voorstel als hamerstuk geplaatst op de agenda van CSA, Coreper of EFC; dit zijn dan zogenaamde i-punten. Bij het ontbreken van overeenstemming, kan het voorstel worden doorverwezen naar behandeling door Raden-attachés, ad-hoc samengestelde vergaderingen van de Permanente Vertegenwoordigers. Het gaat om hoofdzaken en om het bereiken van een compromis. In principe zitten er geen deskundigen bij dit overleg, tenzij de PV dat noodzakelijk vindt.⁵¹ In geval van overeenstemming wordt het voorstel alsnog als i-punt geplaatst op de Coreper-agenda. Wanneer geschilpunten resteren, dan komt het voorstel voor inhoudelijke bespreking op die agenda als ii-punt.

In de werkgroepen en commissies die de vergaderingen van de Coreper, CSA en EFC voorbereiden, is de Europese Commissie vertegenwoordigd. De EC bepaalt tijdens de behandeling in de Coreper en CSA zelf om haar voorstel al dan niet te wijzigen.

Wordt er over een dossier ook in het Coreper, CSA of EFC geen overeenstemming bereikt, dan komt het als B-punt in de Raad van Ministers. Voor B-punten is nog politieke discussie in de Raad nodig. Mocht ook op dat niveau overeenstemming uitblijven, dan kan de zaak terugverwezen worden naar het Coreper, CSA of EFC, dat vervolgens een nieuw ontwerpakkoord dient te produceren.⁵²

In andere gevallen zal er nog een inhoudelijke en politieke behandeling in de Raad plaatsvinden.

Soms stuurt de Raad een voorstel voor hernieuwde behandeling terug.

Essentieel gedurende de hele besluitvorming is de positie van de EC. Deze moet een gewijzigd voorstel over kunnen nemen als haar eigen voorstel. Als de Commissie niet kan leven met het bereikte resultaat, dan kan zij haar voorstel intrekken.⁵³

De Europese Commissie

Voor het vaststellen van Commissie-richtlijnen tot uitvoering van de Raadsverordeningen, -richtlijnen, -beschikkingen en -adviezen, zijn een aantal comitologische procedures vastgesteld, waarin drie soorten comités een rol spelen: raadgevende comités, comités van beheer en reglementeringscomités. Afhankelijk van het onderwerp wordt een of twee soorten comités ingeschakeld. En afhankelijk van het soort comité dat een advies geeft, moet de Commissie in meer of mindere mate rekening houden met het advies.⁵⁴

De raadgevende comités worden ingesteld door de Commissie. De reglementeringscomités worden ingesteld bij besluit van de Raad van Ministers.

In de besluitvorming van de Commissie voor maatregelen ter uitvoering van de Raadsbesluiten betreffende de verwezenlijking van de interne markt, worden de *raadgevende comités* ingeschakeld. De Commissie is niet verplicht rekening te houden met het advies van dergelijke comités. De Commissie brengt het comité op de hoogte van de mate waarin zij met het advies van het comité rekening heeft gehouden. De raadgevende Comités kunnen bestaan uit vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, of uit nationale ambtenaren.

Voor maatregelen in de agrarische sector wordt er in de procedure een *beheerscomité* ingeschakeld, die volgens een vaste procedure de Commissie van advies moet dienen. Deze comités van beheer spelen vooral een grote rol in het beheer van de gemeenschappelijk marktorganisaties en in het kader van het gemeenschappelijke landbouwbeleid.

Voor een aantal uitvoeringsmaatregelen van de Commissie wordt sinds 1968 een wat zwaardere procedure bij het inschakelen van de *reglementeringscomités* toegepast. Het gaat daarbij om bijvoorbeeld het beheer van het gemeenschappelijk douanetarief.⁵⁵ De Commissie kan bij een afwijkend advies van een reglementeringscomité de voorgestelde uitvoeringsmaatregelen niet onmiddellijk toepassen, maar moet de voorstellen aan de Raad voorleggen die dan een besluit neemt. Het besluit tot instelling van een reglementeringscomité wordt door de Raad genomen.

De leden van de comités worden benoemd door de EC, op voordracht van de lidstaten. Meestal wordt de benoeming en de verdeling van de zetels in een comité over de lidstaten geregeld in de betreffende richtlijn.

⁵¹ EU Handboek, Ministerie van LNV. Den Haag februari 1997. p.30.

⁵² EU-handboek, p.34.

⁵³ EU Handboek, p.33

⁵⁴ EU Handboek, Pp. 65-66.

⁵⁵ Emile Noël, *De instellingen van de Europese Gemeenschap*, Brussel/Luxemburg 1993. Pp. 21-22.

Standpuntbepaling in Nederland

De Nederlandse standpuntbepaling in de verschillende gremia komt afhankelijk van het niveau op verschillende manier tot stand. Omdat er bij het vaststellen van de Nederlandse standpunten vaak meerdere vakdepartementen zijn betrokken, zijn er verschillende commissies, werkgroepen en raden ingesteld om de inbreng van de verschillende deelnemers aan standpuntbepaling op ambtelijk en politiek niveau te coördineren.

Bij de voorbereiding van een voorstel van de Europese Commissie worden deskundigen en ambtenaren van de Nederlandse overheid door de Commissie betrokken. De deskundigen zijn vaak niet gebonden aan instructies of richtlijnen van de Nederlandse overheid.⁵⁶

Voor de eerste behandeling van nieuwe Commissievoorstellen is er de Werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen opgericht onder voorzitterschap van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Daarin worden nieuwe voorstellen inhoudelijk, technisch en politiek beoordeeld. De werkgroep wijst het eerstverantwoordelijke departement aan. Ten behoeve van deze beoordeling wordt door het eerstverantwoordelijke departement fiches opgesteld waarin een eerste beoordeling van het voorstel en de gevolgen voor het nationale recht worden geschetst. De fiches worden door de werkgroep vastgesteld en maandelijks door de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer aangeboden. In deze werkgroep vindt ook een eerste vaststelling van het Nederlandse standpunt plaats. Ook dient het eerstverantwoordelijke ministerie een implementatieplan op te stellen. Dit plan geeft aan via welke weg een EU-regeling moet worden geïmplementeerd en welke problemen daarbij zijn te verwachten.⁵⁷

De instructies voor de ambtelijke vertegenwoordiging in een Raadswerkgroep wordt meestal opgesteld door een vakdepartement. Wanneer het gaat om niet-technische commissievoorstellen of wanneer meerdere vakdepartementen zijn betrokken bij een commissievoorstel dan vindt er informeel interdepartementaal overleg plaats, waarbij in veel gevallen het ministerie van Buitenlandse Zaken het voorzitterschap vervult.

De standpuntbepaling voor de vergadering van het Coreper, CSA of EFC komt tot stand in interdepartementaal overleg onder voorzitterschap van het ministerie van Buitenlandse Zaken. De conceptinstructies worden meestal door een vakdepartement opgesteld. De uiteindelijke standpuntbepaling van Nederland in de Raad wordt voorbereid in een van de ambtelijke voorportalen voor de ministerraad (bijvoorbeeld in de Coördinatie Commissie voor Europese integratie- en associatievraagstukken, CoCo) en vindt tenslotte plaats in de ministerraad of een van diens onderraden (bijvoorbeeld de Raad voor Europese Zaken, REZ.)⁵⁸

Implementatie en uitvoering van de EU-regelgeving

De implementatie van EU-richtlijnen komt tot stand door deze op te nemen in wetten of algemene maatregelen van bestuur. De handelingen betreffende de totstandkoming van wet- en regelgeving beschrijven de implementatie in die zin afdoende.

De EU-regelgeving bevatten voorts bepalingen die niet in de nationale wet- en regelgeving worden opgenomen. Het gaat om zaken als het informeren van de Commissie over de gang van zaken, het indienen van plannen, e.d. Dergelijke handelingen zijn specifiek omschreven in de EU-regelgeving en moeten dus met de betreffende EU-richtlijn of verordening in een institutioneel onderzoek worden opgenomen.

7.9 Internationaal Monetair Fonds (IMF)

Het IMF heeft tot doelstelling de stabiliteit van het internationaal financieel en monetair stelsel te bevorderen, door middel van toezicht op financieel-economische en monetaire ontwikkelingen in de wereld (surveillance) en het verstrekken van betalingsbalanssteun aan landen in financiële crisissituaties. Als landen een beroep doen op de kredietfaciliteiten van het IMF kunnen er voorwaarden worden gesteld aan het monetaire en financiële beleid van de landen.

Het IMF is opgericht in 1944, tijdens de Bretton Woods conferentie. Het IMF begon met 35 leden. Anno 2000 had het IMF 182 leden. Met de oprichting werd het wisselkoersstelsel van Bretton Woods ingesteld (zie onder hoofdstuk De oprichting van het IMF). Het wisselkoersstelsel van Bretton Woods bestaat niet meer. Het IMF speelt nog steeds een belangrijke rol in het internationaal monetair stelsel.

⁵⁶ V.J.J.M. Bekkers, J.M. Bones, A.J.C. de Moor, van Vugt, W.J.M. Voermans, *Brussel en Nederland: tegenliggers, spookrijders of reisgenoten? Implementatie van EG-regelingen in de Nederlandse rechtsorde*. Zwolle 1993. p. 67.

⁵⁷ Bekkers e.a., p. 73

⁵⁸ EU Handboek, Pp. 77-79. En drs. E. Burger, P.L. Groen, drs. J. Steenhuis. *Gedane buitenlandse zaken. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein buitenland, ontwikkelingssamenwerking en het ministerie van Buitenlandse Zaken, 1945-1990 [1994]*. Ongepubliceerd concept. p. 122.

IMF toetst het economisch beleid van aangesloten landen aan het gekozen wisselkoersbeleid en doet aanbevelingen over eventuele aanpassingen. Dit doet het IMF door middel van een doorgaans jaarlijkse consultatie door een aantal stafleden van het IMF bij de lidstaten. De economische situatie in een land wordt geanalyseerd en aanbevelingen worden gedaan. Deze rapporten waren tot nu toe vertrouwelijk. Tegenwoordig publiceert het IMF deze rapporten, via zijn website, als de lidstaat hiermee instemt.⁵⁹

Het IMF verleent steun in de vorm van kredieten aan aangesloten landen en doet aan crisismangement en crisispreventie. Door middel van de conditionaliteit bij de kredietverstrekking kan het IMF rechtstreeks invloed uitoefenen op het financieel en economisch beleid van de landen aan wie het krediet verstrekt. Omdat de rijke landen op de kapitaalmarkt kredieten kunnen opnemen zijn het vaak alleen de minder ontwikkelde (ontwikkelingslanden en landen in transitie)⁶⁰ landen die een beroep doen op het IMF.

De financiële middelen van het IMF bestaan uit de som van de inbreng van de lidstaten. Elke lidstaat brengt een quotum in, dat elke vijf jaar wordt herzien. Quota bestaan uit de nationale valuta's en uit harde valuta's. Het IMF hanteert de SDR (Special Drawings Rights) als rekeneenheid. Een eenheid is gebaseerd op een mandje valuta's. SDR's worden gecreëerd en verdeeld door het IMF. Het gebruik van sdr is voorbehouden aan de monetaire autoriteiten. SDR's worden alleen gebruikt ter overbrugging van tijdelijke betalingsbalanstekorten.⁶¹

Het hoogste orgaan van het IMF is de Board of Governors. Elke lidstaat is vertegenwoordigd met een gouverneur (en een plaatsvervangend gouverneur). Vaak zijn de gouverneurs ministers van Financiën of presidenten van de centrale banken. Voor Nederland is de president van De Nederlandsche Bank gouverneur. Plaatsvervangend gouverneur is de thesaurier-generaal van het ministerie van Financiën. De gouverneurs komen eenmaal per jaar bijeen. Zij bepalen de hoofdlijnen van het beleid van het IMF.

Een deel van de bevoegdheden van de Raad is overgedragen aan het College van Bewindvoerders (Board of Executive Directors). Dit college komt minstens driemaal per week bijeen en bestaat doorgaans uit 24 directeuren. Een aantal landen, n.l. de landen met de grootste quota, hebben recht op een eigen zetel. De overige landen zijn gegroepeerd in kiesgroepen, waarin zij hun stemmen hebben gebundeld. Nederland staat aan het hoofd van een kiesgroep en benoemt uit dien hoofde een bewindvoerder. De bewindvoerder wordt om en om benoemd door de president van De Nederlandsche Bank en de minister van Financiën. Binnen de kiesgroep vertegenwoordigt het quotum van Nederland in het IMF ca. 50% van het totaal aantal stemmen van de landen van de kiesgroep. De bewindvoerder behartigt naast de Nederlandse belangen ook de belangen van de leden van de kiesgroep. Tot de kiesgroep van Nederland behoren: Armenië, Bosnië-Herzegovina, Bulgarije, Cyprus, Georgië, Israël, Kroatië, Macedonië, Moldavië, Oekraïne en Roemenië. Het college van bewindvoerders wordt voorgezeten door de managing director, die voor 5 jaar wordt benoemd. De managing director staat ook aan het hoofd van de staf van het IMF. De besluitvorming in het IMF gebeurt bij gewogen stemming. Elk land heeft een bepaald aantal stemmen, afhankelijk van zijn quotum.⁶²

Een belangrijke commissie van het IMF is het International Monetary en Financial Committee (IMFC), de opvolger van de Interim Commissie. De Interim Commissie werd in 1974 ingesteld om een hervorming van het internationaal monetair stelsel te begeleiden. In deze commissie zitten de ministers van Financiën van de 24 landen die ook een bewindvoerder benoemen. Formeel adviseert het Interim Committee en zijn opvolger het IMFC de bestuursorganen van het IMF, maar de politieke invloed van het Committee is zo groot dat het beleidsbepalend is voor het IMF.⁶³

7.10 Wereldbankgroep

De Wereldbank werd tegelijk met het IMF opgericht bij de Bretton Woodsconferentie van 1944. De Wereldbank werd opgericht om de wederopbouw van Europa na de oorlog te financieren. De rol van de Wereldbank bleef daarin beperkt vanwege de Marshall-hulp. Het werkgebied van de bank verschoof naar ontwikkelingslanden en later ook transitielanden.

⁵⁹ <http://www.imf.org/>

⁶⁰ Landen in transitie zijn die landen die een proces doormaken van overgang van een planeconomie naar een vrije economie.

⁶¹ De Roos, e.a. p.33.

⁶² Bakker, pp 24 e.v.

⁶³ Bakker, pp. 24 e.v.

Het kapitaal van de IBDR bestaat uit een kapitaalbreng van elke lidstaat. Slechts een klein deel van de deelneming wordt werkelijk betaald, de rest van het aandelenkapitaal is garantiekapitaal. Het kapitaal is geregeld verhoogd. De bank leent daarnaast op de internationale financiële kapitaalmarkt, door plaatsing van b.v. obligaties. De kapitaalbreng van de lidstaten verhoogt de kredietwaardigheid van de bank. Het stemrecht van de lidstaten in de bestuursorganen van de bank wordt bepaald door de grootte van hun inbreng.

De Wereldbank kent dezelfde organisatiestructuur als het IMF. Het hoogste besluitvormend orgaan is de Raad van Gouverneurs (Board of Governors). De Nederlandse minister van Financiën is gouverneur, de minister voor OS is zijn plaatsvervanger. De Raad vergadert eenmaal per jaar en vergadert dan gezamenlijk met de Raad van het IMF. Daarnaast komt tweemaal per jaar de belangrijkste commissie van de Wereldbank bijeen, het Development Committee. Een deel van de bevoegdheden is overgedragen aan de Board of Executive Directors; de bewindvoerders. Nederland benoemt een bewindvoerder, als hoofd van een kiesgroep, zoals ook bij het IMF. De Nederlandse bewindvoerder wordt om en om door de minister van Financiën en de minister voor OS benoemd. De Raad van bewindvoerders wordt voorgezeten door de president van de Wereldbank, die voor vijf jaar wordt benoemd en hoofd is van de staf.

De MIGA heeft dezelfde organisatie als de Wereldbank, maar wordt niet bestuurd door dezelfde Raad van Bestuur.⁶⁴

7.11 Regionale ontwikkelingsbanken

De regionale ontwikkelingsbanken werden opgericht vanuit de behoefte aan een in de regio verankerde ontwikkelingsbank en om extra financiële middelen te genereren.

De eerste regionale ontwikkelingsbank die in 1959 werd opgericht was de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB). Daarna volgden de Afrikaanse (AfDB in 1964) en de Aziatische Ontwikkelingsbank⁶⁵ (AsDB in 1966). De regionale banken hebben tot doelstelling om de economieën van de zwakke landen te versterken en de economische integratie te bevorderen door het verstrekken van kredieten en het verlenen van technische bijstand. De banken verstrekken zowel 'harde' als concessionele leningen en hebben daar een bank (vergelijkbaar met IBRD) en een fonds (vergelijkbaar met IDA) voor. De IDB heeft ook aparte instellingen voor private sector activiteiten, de IIC en het AIF.

De organisatie van de regionale banken is in grote lijnen gelijk aan die van Wereldbank: het hoogste orgaan is de Raad van Bestuur (Board of Governors), het feitelijke bestuur is gedelegeerd naar de Raad van bewindvoerders (Board of executive directors), die wordt voorgezeten door de president, tevens hoofd van de staf. Ook landen die niet uit de regio afkomstig zijn, kunnen lid worden van een regionale ontwikkelingsbank. Nederland is van alle genoemde multilaterale banken lid. Nederland maakt deel uit van een kiesgroep, waarbij de bewindvoerder met andere landen wordt gedeeld.⁶⁶ De kiesgroepen van de leden van deze ontwikkelingsbanken zijn verdeeld in kiesgroepen van landen binnen de regio, en kiesgroepen van landen buiten de regio. De Nederlandse gouverneur is de minister van Financiën, plaatsvervangend gouverneur is de minister voor Ontwikkelingssamenwerking.

Nederland werd in 1966 lid van de Aziatische Ontwikkelingsbank, in 1976 lid van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank en in 1982 lid van de Afrikaanse Ontwikkelingsbank.

7.12 Multilaterale banken binnen Europa

7.12.1 De EIB

Een van de regionale banken in Europa is de Europese Investeringsbank (EIB).

De EIB werd in 1958 bij het verdrag van Rome ingesteld om bij te dragen aan de evenwichtige economische en sociale ontwikkeling van de lidstaten. De EIB verstrekt hiertoe leningen ten behoeve van projecten in de armere regio's in Europa, zoals op het gebied van transport, stedelijke vernieuwing, gezondheidszorg, onderwijs en bevordering van het MKB. Ook ondersteunt de EIB projecten als de Trans-Europese netwerken. Dit zijn grote infrastructurele verbindingen tussen de lidstaten. Tevens verstrekt de EIB kredieten aan Midden- en Oost-Europa. De EIB vervult een rol bij de ontwikkelingspolitiek van de EU door het financieren van projecten in landen rond de Middellandse Zee, in de landen van het Lomé-akkoord en in Aziatische en Latijns-Amerikaanse landen. De

⁶⁴ Bakker, p 51-73 en Visser en Mak, p. 9. De facto heeft de MIGA dezelfde bewindvoerders, formeel een andere Raad van Bestuur, mede omdat niet alle landen lid zijn van de MIGA.

⁶⁵ www.adb.org, 17 mei 2000.

⁶⁶ Bakker, pp 75-90.

ministers van Financiën zijn gouverneurs van de bank. Ook levert elke lidstaat een of meer bewindvoerders.⁶⁷ Nederland levert een bewindvoerder. Het dagelijks bestuur is in handen van de directie, bestaande uit een president en zes vice-presidenten.

De bewindvoerders vergaderen ongeveer eenmaal per maand. De EIB is autonoom, maar is een gemeenschapsinstelling, die vooral Europese projecten financiert.

De lidstaten nemen deel met een kapitaaltaandeel dat globaal correspondeert met hun economische draagkracht. Een groot deel van deze inbreng heeft de vorm van garantiekapitaal. De EIB financiert haar leningen voornamelijk met middelen aangetrokken op de nationale en internationale kapitaalmarkten.⁶⁸

Met de Europese Gemeenschap en private banken samen is door de EIB het Europees Investeringsfonds (EIF) opgericht. Het EIB heeft een meerderheidsbelang in het EIF. Deze instelling is gespecialiseerd in het verschaffen van risicokapitaal voor het midden- en kleinbedrijf.⁶⁹

7.12.2 De EBRD

In 1991 werd de Europese Bank voor Herstel en Ontwikkeling (EBRD) opgericht, die ook te beschouwen is een multilaterale ontwikkelingsbank. De EBRD werd opgericht om de voormalige communistische geleide landen te ondersteunen bij hun 'transitie' van een gesloten planeconomie naar een open markt-economie. De bank ondersteunt momenteel 27 landen bij de economische hervormingen. De hervormingen richten zich op o.m. de bevordering van de concurrentie, privatisering en de bevordering van ondernemingszin.

De EBRD kent eenzelfde organisatiestructuur als de overige ontwikkelingsbanken. Nederland vormt samen met Mongolië een kiesgroep.⁷⁰ De Nederlandse gouverneur is de minister van Financiën.

7.12.3 Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa

In 1956 werd de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa (CEB), voorheen het Sociaal Ontwikkelingsfonds, opgericht. Deze instelling had oorspronkelijk tot taak projecten op het gebied van huisvesting en opvang van vluchtelingen te financieren. Later is de bank zich ook gaan richten op sociale ontwikkelingsprojecten. De prioriteit ligt bij hulp aan vluchtelingen en migranten en hulp aan regio's die door een natuurramp of ecologische ramp zijn getroffen. Andere projecten kunnen zich richten op het klein- en middenbedrijf, volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, milieubeheer, plattelandsontwikkeling, verbetering van de leefomstandigheden in achtergebleven stedelijke gebieden of de bescherming van historisch erfgoed.

De middelen van de bank worden grotendeels betrokken van de kapitaalmarkt.

De bank wordt bestuurd voor een Governing Board (Bestuursraad), waarin elke lidstaat een vertegenwoordiger heeft. Voor Nederland is dat de Permanent Vertegenwoordiger bij de Raad van Europa. De Raad van Gouverneurs bepaalt het beleid in grote lijnen, beslist over kapitaalverhogingen, keurt het jaarverslag en de jaarrekening goed, kiest de voorzitter van de Administratieve Raad en benoemt de Gouverneur van de bank en de leden van het comité van de boekhouding.

De Administrative Council (Administratieve Raad) bestaat uit vertegenwoordigers van alle lidstaten, voor Nederland een ambtenaar van het ministerie van Financiën. Aan dit orgaan is de bevoegdheid tot het vaststellen en uitvoeren van het operationele beleid gedelegeerd. De Raad keurt de projecten, ingediend door de regeringen, goed en beslist over aangelegenheden met financiële consequenties. De Gouverneur is de wettelijke vertegenwoordiger van de bank. Hij is verantwoordelijk voor de uitvoering van het operationele beleid en staat aan het hoofd van het personeel. Hij onderzoekt de financiële en technische aspecten van projectvoorstellen ten behoeve van de besluitvorming in de Administratieve Raad.

Het Comité voor de boekhouding tenslotte controleert de jaarrekening, nadat zij door een externe accountant zijn onderzocht.⁷¹

7.13 OESO

De OESO werd in 1948 opgericht voor de uitvoering van de Marshallhulp aan Nederland, als de Organisatie voor Europese Economische samenwerking (OEES). Deze organisatie moest toezien op de besteding van de Marshall-dollars en verspilling tegengaan. Na de oprichting van de EEG en de Europese Vrijhandels Associatie werd besloten om de OEES om te vormen tot de OESO, waarbij ook Canada en de VS lid werden. Later traden ook Japan, Finland, Australië en Nieuw-Zeeland toe,

⁶⁷ *Wegwijzer Europa*. p. 169

⁶⁸ Bakker, p. 175-177.

⁶⁹ Ministerie van Financiën. *Introductie*. Z.j.

⁷⁰ www.ebrd.org februari 2001

⁷¹ www.coe.bank.org, 17 november 2000.

alsmede Mexico en Tsjechië. De OESO werd ook bekend als club van 24 rijke landen en heeft inmiddels 29 leden.⁷²

De OESO is een intergouvernementele organisatie voor samenwerking van de lidstaten op economisch gebied. Een maal per jaar komt de Raad, de hoogste autoriteit van de OESO, bijeen op ministerieel niveau. De overige raadsvergaderingen komen ongeveer tweemaal per maand bijeen en bestaan uit de permanente vertegenwoordigers van de regeringen bij de OESO.

De besluiten van de OESO hebben geen bindend karakter voor de leden. Zij hebben meestal de vorm van aanbevelingen en verklaringen.

Een van de belangrijkste commissies van de OESO is het Economic Policy Committee, waarin vertegenwoordigers van de financieel-economische ministeries en de centrale banken zo'n tweemaal per jaar bijeenkomen. Deze commissie heeft verschillende werkgroepen, waaronder de werkgroep 3. In deze werkgroep worden de de ontwikkeling van de betalingsbalansverhoudingen en de internationale conjunctuur, alsmede de beleidsreacties daarop besproken. In de werkgroep hebben ambtenaren en centrale bankiers zitting. Voor Nederland nemen de thesaurier-generaal en een directeur van De Nederlandsche Bank deel aan het overleg. In de werkgroep komt het multilaterale toezicht van de OESO tot uiting.⁷³

De werkzaamheden van de Raad en de verschillende commissies worden voorbereid door het secretariaat. Aan het hoofd daarvan staat een secretaris-generaal.

Ook kent de OESO een Development Assistance Committee (DAC), waarin de ministers voor Ontwikkelingssamenwerking met elkaar hun beleid doorspreken.

Van Nederlandse zijde zijn vooral de ministers van Buitenlandse Zaken en van Economische Zaken betrokken. De minister van Financiën speelt een beperktere rol in de OESO.

7.14 Europese betalingsunie (EBU).⁷⁴

De EBU werd opgericht binnen het kader van de voorganger van de OESO, de OEES. Het was dan ook de Raad van de OEES die het hoogste bestuursorgaan van de EBU vormde. Verder kende de EBU een Commissie van Bestuur.⁷⁵ De EBU had tot doel het herstel van convertibiliteit van de Europese munten te bevorderen. In 1958 werd de EBU opgeheven om plaats te maken voor de Europese Monetaire Overeenkomst, ook in het kader van de OESO.

7.15 Europese Monetaire Overeenkomst

Met de EMO werd een multilateraal verrekensysteem opgericht en een Europees Fonds waaruit de lidstaten kredieten konden betrekken bij betalingsbalansproblemen, als deze problemen de liberalisatiemaatregelen in Europees verband in gevaar dreigden te brengen. Omdat lidstaten nog belemmeringen konden opwerpen voor een volledig vrije verrekening via multilaterale arbitrage (aankoop en verkoop van valuta op de vrije markt) werd in EMO gekozen voor een multilateraal verrekensysteem, waarbij de centrale banken binnen grenzen elkaar krediet konden verlenen (interim-financiering). De EMO werd bestuurd door de Raad van de OESO. Het toezicht werd toevertrouwd aan een Commissie van Bestuur. Deze commissie bestond uit zeven door de raad voor een jaar benoemde, en herkiesbare, leden. De uitvoering lag in handen van de Agent: de BIS.⁷⁶ In de EMO spraken dertien landen af hun valuta convertibel te maken. In 1972 werd de EMO door de OESO niet meer verlengd.⁷⁷

7.16 G-10

Naast de geregelde internationale financiële instellingen, zijn er in de loop der tijd ook min of meer informele overlegplatformen ontstaan, waarbij besluitvorming in b.v. het IMF werd voorbereid. Een van deze groepen is de G-10.

De G-10 werd opgericht op Amerikaans initiatief. In het begin van de jaren zestig bestond het gevaar dat de liquiditeitspositie van het IMF ontoereikend zou zijn wanneer een van de geïndustrialiseerde landen op het IMF een beroep zou doen. Op initiatief van de VS werd tussen het IMF en een groep van negen landen een overeenkomst gesloten: de General Arrangements to Borrow (GAB), om dit gevaar te keren. Deze groep van negen landen (België, Canada, Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, Italië, Nederland, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten en Zweden) kreeg tot taak een beroep op de GAB en de voorwaarden voor het kredietnemende land te bespreken. De aanvraag voor een krediet

⁷² Bakker, p. 124; Jansen, p. 30

⁷³ Bakker, pp. 124 e.v.

⁷⁴ Dingemans, Romme.

⁷⁵ Bakker, p. 123; Vanthoor, p. 50 en TK, zitting 1951-1952, p. 53.

⁷⁶ TK 1958-1959, 4449 en 4450.

⁷⁷ Vanthoor, p. 113.

bij het IMF volgde de gebruikelijke procedures, er werd wel een extra overlegronde ingelast met de Groep van 10. De deelnemende landen waren dezelfde als vertegenwoordigd in de werkgroep 3 van de OESO. Toen Japan toetrad tot de OESO en de GAB werd het aantal deelnemende landen 10. De toetreding van Zwitserland veranderde niets aan de naam. Binnen de groep werden ook zaken gedaan over wisselkoersen, hervorming van het internationale monetaire stelsel, de creatie van de SDR. Na de ineenstorting van het Bretton Woodsstelsel verloor de G-10 aan belang.⁷⁸ Aan de bijeenkomsten van de G-10 neemt van Nederlandse zijde de president van De Nederlandsche Bank deel. Deze handelingen zijn niet opgenomen in dit rapport, maar zullen te zijner tijd in een institutioneel onderzoek van De Nederlandsche Bank worden beschreven.

7.17 G-24

Een andere groep is de G-24. Dit is een groep van 24 geïndustrialiseerde landen die de hulp van de westerse landen aan de Oost-Europa en de GOS-republieken coördineert. Deze groep is opgericht in 1989 en bestaat uit de leden van de OESO en wordt voorgezeten door de Europese Commissie. Ook vertegenwoordigers van internationale monetaire instellingen, zoals de IMF, wonen de vergaderingen bij. De G-24 mobiliseert de financiële steun voor deze landen en coördineert de inspanningen van de verschillende landen en instellingen. Van de zijde van het ministerie van Financiën neemt men deel aan deze groep.

Deze groep moet niet verward worden met de G-24 van ontwikkelingslanden. Deze laatste groep richt zich op het beleid van het IMF en aanverwante instellingen.

7.18 Bank voor Internationale betalingen (BIS)

Deze bank is opgericht in 1930 en fungeert als centrale bank van de nationale centrale banken. De bank heeft tot doel de samenwerking tussen de nationale centrale banken te bevorderen. De bank is een naamloze vennootschap waarin alle Europese nationale centrale banken aandelen hebben, evenals de centrale banken van Japan, Canada, Australië en Zuid-Afrika. De president van De Nederlandsche Bank heeft een zetel in de directie van de BIS.⁷⁹ Het EFMS was ondergebracht bij de BIS. Zetel van de BIS is Bazel. De handelingen ten aanzien van de BIS van de president van De Nederlandsche Bank zijn niet in dit rapport opgenomen, maar zullen te zijner tijd worden beschreven in een institutioneel onderzoek van De Nederlandsche Bank.

⁷⁸ Bakker, pp. 187-188.

⁷⁹ Bakker, pp. 99 e.v.

Handelingen

8. Algemene handelingen

N.B. Dit betreft handelingen die het gehele beleidsterrein bestrijken.

1.

Actor Minister van Financiën
Handeling Het voorbereiden, (mede)-vaststellen, coördineren en evalueren van het internationale financiële en monetaire beleid.
Periode 1945-
Product Beleidsnota's, zoals:
Nota i.v.m. enige internationale monetaire vraagstukken (TK 1962-1963 nr. 7048)
Nota Evaluatie eerste jaar EMU (21-03-2000) van de minister van Financiën.
Nota's over diverse internationale financiële instellingen
IFI Appreciatie-nota
Memorie van toelichting op de begroting.

2.

Actor Minister van Financiën
Handeling Het voorbereiden van de totstandkoming van wetgeving op het terrein van het internationale monetaire beleid.
Periode 1945-
Product Wetten
Opmerking Het gaat hier niet om wetgeving, waarmee verdragen en overeenkomsten door het parlement worden goedgekeurd. Zie daarvoor handeling 3.

3.

Actor Minister van Financiën
Minister van Buitenlandse Zaken
Minister voor Ontwikkelingssamenwerking
Handeling Het sluiten en aanpassen van verdragen en andere internationale overeenkomsten met betrekking tot het lidmaatschap van internationale financiële en monetaire instellingen.
Periode 1945-
Grondslag O.a. Wet internationaal betalingsverkeer art. 2, lid 1
Product Verdrag, overeenkomst, wetsontwerp

4.

Actor Minister van Financiën
Handeling Het opstellen van periodieke verslagen betreffende het internationale financieel en monetair beleid.
Periode 1945-
Product Jaar-, kwartaal- en maandverslagen
Opmerking Het betreft hier de verslagen van organisatieonderdelen zoals b.v. de thesaurie-generaal. Verslaglegging in b.v. de Memorie van toelichting maakt deel uit van handeling 1. Verslaglegging van vergaderingen van bestuursorganen van internationale instellingen en organisaties waaraan Nederland deelneemt vormen de neerslag van de handelingen betreffende het voorbereiden en vaststellen van Nederlandse standpunten.

5.

Actor Minister van Financiën
Handeling Het beantwoorden van Kamervragen en het anderszins op verzoek incidenteel informeren van leden of commissies uit de Kamers der Staten-Generaal betreffende het internationale financieel en monetair beleid.
Periode 1945-
Product Brieven

6.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het informeren van de Commissies voor de Verzoekschriften en andere tot onderzoeken van klachten bevoegde commissies uit de Kamers der Staten-Generaal naar aanleiding van klachten over de uitvoering of de gevolgen van het beleid betreffende het internationale monetaire beleid.
 Periode 1945-
 Product Nota's, brieven
7.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het beantwoorden van vragen van individuele burgers, bedrijven en instellingen betreffende het internationale monetaire beleid.
 Periode 1945-
 Product Brieven
8.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten op het terrein van het internationale monetaire en financiële beleid.
 Periode 1945-
 Product Folders, brochures, films, video, cd-rom en websites
9.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het vaststellen van de opdracht en het eindproduct van (wetenschappelijk) onderzoek inzake internationaal monetair en financieel beleid.
 Periode 1945-
 Product Offerte, brieven, rapport
10.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het begeleiden van (wetenschappelijk) onderzoek inzake internationaal monetair en financieel beleid..
 Periode 1945-
 Product Notities, notulen, brieven
11.
 Actor Minister van Financiën/thesaurier-generaal
 Handeling Het leveren van een bijdrage in het interdepartementale overleg over de Europese en internationale monetaire en financiële aangelegenheden.
 Periode 1945-
 Product Nota's. notulen
 Opmerking Dit betreft o.a. het zogenoemde DG-overleg. Het secretariaat wordt gevoerd door het ministerie van Financiën. De bijdragen aan de interdepartementale afstemming betreffende EU staan beschreven in de handelingen betreffende de EU.
12.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het instellen van (interdepartementale) commissies, werkgroepen en raden, werkzaam op het terrein van het internationale financieel en monetair beleid.
 Periode 1945-
 Product KB, besluit, regeling
 Opmerking Onder deze handeling wordt ook het vaststellen van de samenstelling en het reglement begrepen.
13.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het benoemen van leden van Nederlandse commissies, werkgroepen en raden, werkzaam op het terrein van het internationale financieel en monetair beleid.

Periode	1945-
Product	Beschikking
14.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het benoemen van ambtenaren in comités, commissies, werkgroepen van internationale organisaties.
Periode	1945-
Product	Besluit, beschikkingen
	Bijvoorbeeld benoeming van ambtenaren bij het Economic and Financial Committee, Economic Policy Committee, de Werkgroep 3 en het Financial Market Committee bij de OESO.
15.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het voorbereiden en organiseren van bezoeken aan Nederland van functionarissen van internationale financiële en monetaire instellingen en organisaties.
Periode	1945-
Product	Uitnodigingen, declaraties, reserveringen, e.d.
Opmerking	Deze handeling betreft uitsluitend bezoeken van functionarissen die niet in direct verband staan met de voorbereiding van de Nederlandse standpunten in de fora van de internationale financiële en monetaire instellingen en organisaties.
16.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het voorbereiden en verslagleggen van werkbezoeken in het kader van het internationaal monetair en financieel beleid.
Periode	1945-
Product	Nota's, uitnodigingen, draaiboeken, verslagen
Opmerking	Het gaat hier niet om het bijwonen van vergaderingen van internationale monetaire en financiële instellingen.

9. Handelingen betreffende de deelname aan internationale organisaties

9.1 Europese Unie

9.1.1 Besluitvorming in de EU

17.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het voorbereiden van bijdragen aan expertgroepen van de Europese Commissie inzake het internationaal financieel en monetair beleid en het opstellen van verslagen over de geleverde bijdrage.
Periode	1958-
Product	Nota's, verslagen
18.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het opstellen van conceptinformatiefiches over voorstellen, mededelingen en Groenboeken van de Europese Commissie op het gebied van het internationaal financieel en monetair beleid.
Periode	1958-
Product	Conceptfiches
Opmerking	De interdepartementale BNC stelt de informatiefiches vast. De handeling hiervoor is opgenomen in het <i>Gedane Buitenlandse Zaken</i> . PIVOT-rapport nummer 103.

19.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het voorbereiden van vergaderingen van Raadswerkgroepen met betrekking tot het internationaal financieel en monetair beleid en het opstellen van verslagen van deze vergaderingen.
 Periode 1958-
 Product Nota's, instructies, verslagen
 Opmerking Als onderdeel van de departementale standpuntbepaling kan overleg gevoerd worden met maatschappelijke groeperingen, zoals het georganiseerde bedrijfsleven.
 De handeling leidt bij het eerstverantwoordelijke ministerie met name tot instructies; bij de overige betrokken ministeries tot departementale standpunten.
20.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het voorbereiden van vergaderingen van ad hoc groepen Raden/Attachés met betrekking tot het internationaal financieel en monetair beleid en het opstellen van verslagen van deze vergaderingen.
 Periode 1958-
 Product Nota's, instructies, verslagen
 Opmerking - Als onderdeel van de departementale standpuntbepaling kan overleg gevoerd worden met maatschappelijke groeperingen, zoals het georganiseerde bedrijfsleven.
 - De handeling leidt bij het eerstverantwoordelijke ministerie met name tot instructies; bij de overige betrokken ministeries tot departementale standpunten.
21.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het voorbereiden van vergaderingen van het Coreper met betrekking tot financieel en monetair beleid en het opstellen van verslagen van deze vergaderingen.
 Periode 1958-
 Product Nota's, instructies, verslagen
 Opmerking - Als onderdeel van de departementale standpuntbepaling kan overleg gevoerd worden met maatschappelijke groeperingen, zoals het georganiseerde bedrijfsleven.
 - De instructies voor de Nederlandse vertegenwoordiger in het Coreper (de PV) worden vastgesteld in interdepartementaal overleg onder leiding van het ministerie van Buitenlandse Zaken.
 - De handeling leidt bij het eerstverantwoordelijke ministerie met name tot concept-instructies; bij de overige betrokken ministeries tot departementale standpunten.
22.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het voorbereiden van vergaderingen van ad hoc High Level groepen met betrekking tot het (gemeenschappelijk) financieel en monetair beleid en het opstellen van verslagen van deze vergaderingen.
 Periode 1958-
 Product Nota's, instructies, verslagen
 Opmerking Als onderdeel van de departementale standpuntbepaling kan overleg gevoerd worden met maatschappelijke groeperingen, zoals het georganiseerde bedrijfsleven.
23.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het opstellen van departementale standpunten inzake agendapunten van Raadsvergaderingen met betrekking tot het (gemeenschappelijk) financieel en monetair beleid en het opstellen van verslagen van Raadsvergaderingen.
 Periode 1958-
 Product Nota's, brieven, verslagen
 Opmerking Nationale standpunten en onderhandelingsposities inzake agendapunten van Raadsvergaderingen komen tot stand in de Coördinatiecommissie voor Europese Integratie- en Associatieproblemen (CoCo). De handelingen betreffende de CoCo worden beschreven in *Gedane Buitenlandse Zaken*, PIVOT-rapport nummer 103.

24.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het opstellen van departementale standpunten inzake algemene en op langere termijn spelende zaken van EU-belang inzake het gemeenschappelijk financieel en monetair beleid.
 Periode 1993-
 Opmerking Overleg hierover in de Coördinatiecommissie op Hoog Ambtelijk Niveau (CoCoHan) leidt tot algemene rapporten aan de betrokken ministers.
25.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het voordragen van personen voor benoeming in een raadgevend comité, beheerscomité of reglementeringscomité.
 Periode 1958-
 Product Besluit
26.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het opstellen en wijzigen van Nederlandse standpunten in het Monetair Comité en Economisch en Financieel Comité en het opstellen van verslagen van vergaderingen van deze comités.
 Periode 1958-
 Product Nota's, instructies, verslagen
 Opmerking Als onderdeel van de departementale standpuntbepaling kan overleg gevoerd worden met maatschappelijke groeperingen, zoals het georganiseerde bedrijfsleven.
27.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het opstellen en wijzigen van standpunten over door de Europese Commissie voorgenomen besluiten, maatregelen en onderhandelingen met derde landen met betrekking tot gemeenschappelijk financieel en monetair beleid voorzover deze niet zijn vastgelegd in Raadsbesluiten en worden besproken in commissies en werkgroepen, en het opstellen van verslagen van vergaderingen van deze commissies en werkgroepen.
 Periode 1958-
 Product Nota's, instructies, verslagen
 Opmerking Als onderdeel van de departementale standpuntbepaling kan overleg gevoerd worden met maatschappelijke groeperingen, zoals het georganiseerde bedrijfsleven.
 Wanneer meerdere departementen betrokken zijn leidt het eerstverantwoordelijke ministerie het coördinatie-overleg.
 Onder deze handeling valt ook het opstellen van instructies voor de Nederlandse vertegenwoordigers in de comités.

9.1.2 Uitvoering van Europese besluiten en regelgeving

- 28.
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het opstellen van een plan ter implementatie van een door de Raad vast te stellen besluit.
Periode	1993-
Grondslag	Aanwijzingen voor regelgeving (1992, Stcrt. 230) , nr. 334
Product	Implementatieplan
Opmerking	Het betreft hier plannen ter implementatie van richtlijnen en verordeningen die onderworpen zijn aan de samenwerkingsprocedure of de medebeslissingsprocedure (co-decisie) van Raad en Europees Parlement. Het implementatieplan moet binnen een maand nadat de Raad het gemeenschappelijk standpunt heeft vastgesteld voorgelegd worden aan de Werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen. Een voorbeeld is het plan voor de wijzigingen van de Nederlandse wet- en regelgeving in verband met de invoering van de euro.
- 29.
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het opstellen van stabiliteitsprogramma's in het kader van de deelname aan de EMU.
Periode	1997-
Grondslag	Verdrag van Amsterdam, Stabiliteits- en Groeipact
Product	Programma
- 30.
Actor	Minister van Financiën
Minister van Buitenlandse Zaken
Handeling	Het leveren van een bijdrage aan de vaststelling van het Eigen middelen besluit van de raad van ministers van de EU.
Periode	1970-
Grondslag	EU-verdrag
Product	Nota's, verslagen, notulen
Opmerking	De minister van Buitenlandse Zaken is de eerstverantwoordelijke voor het leveren van een bijdrage aan de besluitvorming in de EU van het eigen middelen besluit.
- 31.
Actor	Minister van Financiën
Minister van Buitenlandse zaken
Handeling	Het vaststellen van een wetsvoorstel voor ratificatie van het Eigen middelen besluit van de EU
Periode	1970-
Grondslag	EU-verdrag, Grondwet
Product	Wetsvoorstel
- 32.
Actor	Minister van Financiën
Minister van Buitenlandse Zaken
Handeling	Het opstellen van een samenvattende rekening en een verslag betreffende de vaststelling en controle voor de Europese Commissie betreffende de toepassing van het Eigen middelen besluit.
Periode	1970-
Grondslag	Verordening (EEG, Euratom, EGKS) nr. 2891/77 van de Raad van 19 december 1977 houdende toepassing van het besluit van 21 april 1970 betreffende de vervanging van de financiële bijdragen van de lidstaten door eigen middelen van de Gemeenschappen
Product	Verslag
Opmerking	De eigen middelen van de EU zijn opgenomen in de begroting van Buitenlandse Zaken.
- 33.
Actor	Rekenkamer
Handeling	Het beoordelen van het de samenvattende rekening en het verslag van de minister van Financiën betreffende de vaststelling en controle voor de Europese Commissie betreffende de toepassing van het Eigen middelen besluit.
Periode	1970-

Product	Rapport
Opmerking	Dit rapport wordt bij het verslag van de minister van Financiën betreffende de toepassing van het Eigen middelen besluit gevoegd.
34.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het leveren van een bijdrage aan het geïntegreerd EEG-mechanisme voor financiële ondersteuning van de betalingsbalansen van de lidstaten.
Periode	1988-1999
Grondslag	Wet machtiging tot deelneming aan het geïntegreerd EEG-mechanisme voor financiële ondersteuning op de middellange termijn van de betalingsbalansen van de lidstaten, 21 nov 1990.
Product	Nota's, correspondentie.
35.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het vaststellen van het maximum bedrag voor deelname aan het geïntegreerd EEG-mechanisme voor financiële ondersteuning op de middellange termijn van de betalingsbalansen van de lidstaten.
Periode	1984-1999
Grondslag	Wet machtiging tot deelneming aan het geïntegreerd EEG-mechanisme voor financiële ondersteuning op de middellange termijn van de betalingsbalansen van de lidstaten, 21 nov 1990.
Product	Ambv
Opmerking	De wet werkt terug tot en met 24 juni 1988.
36.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het verzoeken aan de Raad van ministers zijn vordering in het kader van het kredietmechanisme op middellange termijn te mobiliseren.
Bron	AO-handboek BFB, hoofdstuk 6, p. 89.
Periode	1984-1999
Product	Brief
Opmerking	Deze handeling wordt alleen verricht wanneer de Nederlandse betalingsbalans zich in ernstige (dreigende) moeilijkheden bevindt naar het gezamenlijk oordeel van de minister van Financiën en De Nederlandsche Bank.
37.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het sluiten van een overeenkomst met DNB inzake de financiering door DNB van de door de Staat te verstrekken of over te nemen kredieten, door aankoop van schatkistbiljetten van de staat door DNB, in het kader van het kredietmechanisme EU.
Periode	1984-
Product	Overeenkomst
38.	
Actor	De minister
Handeling	Het detacheren/benoemen van ambtenaren bij de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging bij de EG en bij het EFC.
Periode	1958-
Product	Besluit
39.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het aanwijzen van deskundigen om aan het Monetair Comité en het EFC inlichtingen te verstrekken.
Periode	1958-
Grondslag	Statuut van het Monetair Comité. Pb 17 van 06/10/1958, art. 13 statuut van het Economisch en financieel Comité, Pb L 005 van 09/01/1999, art. 8
Product	Besluit

40.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het voordragen aan de Europese Commissie van deskundigen belast met de controle op de naleving van de bepalingen van communautaire besluiten betreffende het gemeenschappelijk financieel en monetair beleid.
 Periode 1958-
 Grondslag Richtlijnen
 Product Besluit
41.
 Actor Minister van financiën of Buitenlandse Zaken
 Handeling Het benoemen van vertegenwoordigers in het raadgevend comité voor de eigen middelen.
 Periode 1977-
 Grondslag Verordening (EEG, Euratom, EGKS) nr. 2891/77 van de Raad van 19 december 1977 houdende toepassing van het besluit van 21 april 1970 betreffende de vervanging van de financiële bijdragen van de lidstaten door eigen middelen van de Gemeenschappen
 Product Besluit
 Opmerking Dit comité onderzoekt aangelegenheden betreffende de toepassing van de verordening eigen middelen. Het comité bestaat naast vertegenwoordigers uit de lidstaten, uit vertegenwoordigers van de Europese Commissie.

9.2 Internationaal Monetair Fonds

42.
 Actor Minister van Financiën/thesaurier-generaal
 Handeling Het voorbereiden en uitdragen van het Nederlandse standpunt betreffende de kapitaalverhogingen en middelenaanvullingen van het IMF.
 Periode 1945-
 Product `Instrument of commitment', brieven en wetsontwerpen
 Rijkswet houdende goedkeuring van maatregelen tot versterking van de middelen van het internationale monetair fonds, 2 augustus 1962, Stb. 299/1962
 Rijkswet houdende verhoging van de deelnemingen in de Bretton Woodsinstellingen, 25 juli 1959, Stb. 263/1959; 9 december 1970, Stb. 570/1970; 12 mei 1977, Stb. 335/1977;
 Rijkswet houdende verhoging van de deelneming van het koninkrijk in het internationale monetair fonds, 21 april 1966, Stb. 190/1966
 Rijkswet houdende machtiging tot deelneming door het Koninkrijk in de verhoging van het aandelenkapitaal van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling, 30 juni 1982, 455/1982; 16 mei 1986, Stb. 284/1986; 24 mei 1989, Stb. 219/1989
 rijkswet houdende instemming van het Koninkrijk der Nederlanden met wijziging van de Overeenkomst betreffende de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling, 24 mei 1989, Stb. 218/1989
 Opmerking Onderdeel van deze handeling is het voorbereiden van een wetsvoorstel ter goedkeuring van de kapitaalverhogingen en middelenaanvulling.
 Voorzover de ministers van BuZa en OS zijn betrokken, zijn deze handelingen beschreven in het rio Gedane Buitenlandse Zaken.
43.
 Actor Thesaurier-generaal
 Handeling Het voorbereiden en uitdragen van het Nederlandse standpunt als plaatsvervangend gouverneur in de vergaderingen van de gouverneurs van het IMF.
 Periode 1946-
 Grondslag Articles of Agreement van het IMF
 Product Nota's, notulen, brieven, e.d.
 Opmerking Onder de voorbereiding worden ook besprekingen, die al dan niet in Nederland plaatsvinden met de functionarissen van het IMF begrepen. De organisatie van de bezoeken van deze functionarissen zijn beschreven onder handeling 15 in het hoofdstuk Algemene Handelingen. Het betreft niet de kapitaalverhogingen en middelenaanvulling. Deze worden in handeling 17

beschreven.

44.
Actor Minister van Financiën
Handeling Het benoemen van een bewindvoerder van het IMF.
Periode 1945-
Grondslag Articles of Agreements van het IMF
Product Besluit
45.
Actor Minister van Financiën
Handeling Het opstellen van instructies voor de Nederlandse bewindvoerder bij het IMF.
Periode 1946-
Product Nota's, instructies, brieven, e.d..
46.
Actor Minister van Financiën
Handeling Het voorbereiden en uitdragen van het Nederlandse standpunt in het Interim Committee/IMFC van het IMF.
Periode 1974-
Product Nota's, notulen, brieven, e.d.
47.
Actor Minister van Financiën
Handeling Het leveren van een bijdrage aan de vergaderingen en andere overlegplatforms van de kiesgroep van landen, waarvan Nederland deel uitmaakt en vertegenwoordigt in de bestuursorganen van het IMF.
Periode 1946-
Product Notulen, instructies
48.
Actor Minister van Financiën
Handeling Het leveren van een bijdrage aan de consultatie door de IMF van Nederland.
Periode 1945-
Product Notulen, verslagen van besprekingen
Opmerking De consultatie door het IMF resulteert in een verslag. Dit verslag wordt door het IMF gepubliceerd na toestemming van Nederland.
49.
Actor Minister van Financiën
Handeling Het leveren van een bijdrage aan (de voorbereiding van) projecten, werkgroepen en onderzoeken binnen het verband van het IMF.
Periode 1946-
Product Notulen, rapporten, verslagen, brieven, e.d.
Opmerking Het gaat hier om bijdragen die niet direct in verband staat met de vaststelling van het Nederlandse standpunten, maar met de bijdrage met hun die lidstaten leveren aan de voorbereiding, uitvoering, evaluatie van projecten. leningen en dergelijke binnen het verband van het IMF.

9.3 Wereldbankgroep

50.
Actor Minister van Financiën
Handeling Het voorbereiden en uitdragen van het Nederlandse standpunt betreffende de kapitaalverhogingen en middelenaanvullingen van IBRD
Periode 1945-
Product 'Instrument of commitment', brieven en wetsontwerpen

	Rijkswet houdende verhoging van de deelnemingen in de Bretton Woodsinstellingen, 25 juli 1959, Stb. 263/1959; 9 december 1970, Stb. 570/1970; 12 mei 1977, Stb. 335/1977; Rijkswet houdende machtiging tot deelneming door het Koninkrijk in de verhoging van het aandelenkapitaal van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling, 30 juni 1982, 455/1982; 16 mei 1986, Stb. 284/1986; 24 mei 1989, Stb. 219/1989 rijkswet houdende instemming van het Koninkrijk der Nederlanden met wijziging van de Overeenkomst betreffende de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling, 24 mei 1989, Stb. 218/1989
Opmerking	Onderdeel van deze handeling is het voorbereiden van een wetsvoorstel ter goedkeuring van de kapitaalverhogingen en middelenaanvulling. Voorzover de ministers van BuZa en OS zijn betrokken, zijn deze handelingen beschreven in het rio Gedane Buitenlandse Zaken.
51.	
Actor	Minister van Financiën Minister voor Ontwikkelingssamenwerking
Handeling	Het voorbereiden en uitdragen van de Nederlandse standpunten als gouverneur en plaatsvervangend gouverneur in de vergadering van de gouverneurs van de Wereldbankgroep.
Periode	1946-
Product	Nota's, notulen, brieven, e.d.
52.	
Actor	Minister van Financiën Minister voor Ontwikkelingssamenwerking
Handeling	Het benoemen van de Nederlandse bewindvoerder bij de Wereldbankgroep.
Periode	1946-
Product	Besluit
53.	
Actor	Minister van Financiën Minister voor Ontwikkelingssamenwerking
Handeling	Het instrueren van de Nederlandse bewindvoerder bij de Wereldbankgroep.
Periode	1946-
Product	Instructies, nota's, brieven, notulen, e.d.
54.	
Actor	Minister van Financiën Minister voor Ontwikkelingssamenwerking
Handeling	Het leveren van een bijdrage aan de vergaderingen en andere overlegplatforms van de kiesgroep van landen, waarvan Nederland deel uitmaakt en vertegenwoordigt bij de bestuursorganen van de Wereldbankgroep.
Periode	1946-
Product	Notulen, instructies
55.	
Actor	Minister van Financiën Minister voor Ontwikkelingssamenwerking
Handeling	Het leveren van een bijdrage aan (de voorbereiding van) projecten, werkgroepen en onderzoeken binnen het verband van de Wereldbankgroep.
Periode	1946-
Product	Notulen, rapporten, verslagen, brieven, e.d.
Opmerking	Het gaat hier om bijdragen die niet direct in verband staat met de vaststelling van het Nederlandse standpunten, maar met de bijdrage met hun die lidstaten leveren aan de voorbereiding, uitvoering, evaluatie van projecten. leningen en dergelijke binnen het verband van de Wereldbank.

9.4 Multilaterale banken in Europa (EIB en EBRD)

56.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het voorbereiden en uitdragen van het Nederlandse standpunt betreffende de kapitaalverhogingen en middelenaanvullingen van de EIB en EBRD.
 Periode 1945-
 Product `Instrument of commitment', brieven en wetsontwerpen
 Opmerking Onderdeel van deze handeling is het voorbereiden van een wetsvoorstel ter goedkeuring van de kapitaalverhogingen en middelenaanvulling.
 Voorzover de minister van BuZa is betrokken, zijn deze handelingen beschreven in het rio Gedane Buitenlandse Zaken.
57.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het benoemen van een bewindvoerder bij de EIB en bij de EBRD.
 Periode 1958-
 Grondslag Verdrag van Rome en oprichtingsbesluit EBRD.
 Product Besluit
58.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het vaststellen van een instructie voor de Nederlandse bewindvoerder bij de EBRD.
 Periode 1991-
 Product Instructie, nota's, wetsontwerpen, brief,
59.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het voorbereiden en uitdragen van Nederlandse standpunten als gouverneur op de vergaderingen en bijeenkomsten van de gouverneurs van de EIB en de EBRD.
 Periode 1958-
 Grondslag Verdrag van Rome, oprichtingsbesluit EBRD
 Product Nota's, notities, brieven, e.d.
 Opmerking Wanneer de Raad van Gouverneurs van de EIB besluit tot kapitaalverhoging, is dat besluit voor Nederland bindend. Het parlement keurt het besluit goed bij de behandeling van de begroting van Financiën.
60.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het vaststellen en bijstellen van een mandaat voor de Nederlandse bewindvoerder ten behoeve van de onderhandelingen over de omvang en modaliteiten van een kapitaalverhoging van de EIB.
 Bron AO-handboek BFB, hoofdstuk 6, p. 81
 Periode 1958-
 Product Mandaatbesluit
61.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het voorbereiden en uitdragen van het Nederlandse standpunt in de Raad van toezicht van het EIF als gouverneur van de EIB.
 Periode 1958-
 Grondslag Statuten EIB
 Product Nota's, notities, brieven, instructies
62.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het leveren van een bijdrage aan de vergaderingen en andere overlegplatforms van de kiesgroep van landen, waarvan Nederland deel uitmaakt en/of vertegenwoordigt in de bestuursorganen van de regionale ontwikkelingsbanken.
 Periode 1966-
 Product Notulen, instructies
 Opmerking Met Mongolië vormt Nederland een kiesgroep van de EBRD.

63.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het sluiten van een overeenkomst van borgtocht met de EIB het kader van de Lomé-akkoorden.
 Grondslag Lomé-akkoorden
 Product Overeenkomst
 Opmerking In het kader van de vijfjarige akkoorden die de EU sluit met de LGO en de ACS landen (de zg. Lomé-akkoorden), wordt ook voorzien in kredietverstrekking door de EIB. De garanties hebben betrekking op deze kredietverlening.
 De Lomé-akkoorden zullen worden opgevolgd door het Verdrag van Cotorau; in 2000 geparafeerd, thans nog niet door de Staten-Generaal goedgekeurd.

64.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het leveren van een bijdrage aan (de voorbereiding van) projecten, werkgroepen en onderzoeken binnen het verband van de EIB en de EBRD.
 Periode 1946-
 Product Notulen, rapporten, verslagen, brieven, e.d.
 Opmerking Het gaat hier om bijdragen die niet direct in verband staat met de vaststelling van het Nederlandse standpunten, maar met de bijdrage met hun die lidstaten leveren aan de voorbereiding, uitvoering, evaluatie van projecten. leningen en dergelijke binnen het verband van de EIB en de EBRD.

9.5 Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa (CEB)

65.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het leveren van een bijdrage aan het vaststellen van de instructies voor de vertegenwoordigers in de bestuursorganen van de CEB.
 Periode 1978-
 Product Instructies
 Opmerking Het gaat hier om de vertegenwoordiger in de Bestuursraad en de Administratieve Raad. De instructies worden vastgesteld door de minister van Buitenlandse Zaken.

9.6 Regionale ontwikkelingslanden

66.
 Actor Minister van Financiën
 Minister voor Ontwikkelingssamenwerking
 Handeling Het voorbereiden en uitdragen van het Nederlandse standpunt betreffende de kapitaalverhogingen en middelenaanvulling van de regionale ontwikkelingsbanken.
 Periode 1945-
 Product `Instrument of commitment', brieven en wetsontwerpen
 Opmerking Onderdeel van deze handeling is het voorbereiden van een wetsvoorstel ter goedkeuring van de kapitaalverhogingen en middelenaanvulling.
 Voorzover de ministers van BuZa en OS zijn betrokken, zijn deze handelingen beschreven in het rio Gedane Buitenlandse Zaken.

67.
 Actor Minister van Financiën
 Minister voor Ontwikkelingssamenwerking
 Handeling Het benoemen van een bewindvoerder of plaatsvervangend bewindvoerder of assistent bij de regionale ontwikkelingsbanken.
 Periode 1959-
 Product Besluit
 Opmerking Deze handeling geldt alleen als Nederland de bevoegdheid heeft een bewindvoerder te

benoemen. Nederland kan als lid van een kiesgroep eens in de zoveel tijd een directeur van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank benoemen.

68.
Actor Minister van Financiën
Minister voor Ontwikkelingssamenwerking
Handeling Het vaststellen van een instructie voor de Nederlandse of door een ander land van de kiesgroep benoemde bewindvoerder/plaatsvervangend bewindvoerder of assistent bij de regionale ontwikkelingsbanken.
Periode 1959-
Product Instructie, nota's, wetsontwerpen, brief,
69.
Actor Minister van Financiën
Minister voor Ontwikkelingssamenwerking
Handeling Het vaststellen van de instructie voor de Nederlandse bewindvoerder bij de regionale ontwikkelingsbanken.
Bron AO-handboek BFB, hoofdstuk 6, p. 81
Periode 1959-
Product Instructie
70.
Actor Minister van Financiën
Minister voor Ontwikkelingssamenwerking
Handeling Het voorbereiden en uitdragen van het Nederlandse standpunten als gouverneur en plaatsvervangend gouverneur in de vergaderingen van de bestuursorganen van de regionale ontwikkelingsbanken.
Periode 1959-
Product Nota's, notulen, brieven, e.d.
71.
Actor Minister van Financiën
Minister voor Ontwikkelingssamenwerking
Handeling Het leveren van een bijdrage aan de vergaderingen en andere overlegplatforms van de kiesgroep van landen, waarvan Nederland deel uitmaakt en/of vertegenwoordigt in de bestuursorganen van regionale ontwikkelingsbanken.
Periode 1959-
Product Notulen, instructies
72.
Actor Minister van Financiën
Handeling Het leveren van een bijdrage aan (de voorbereiding van) projecten, werkgroepen en onderzoeken binnen het verband van de regionale ontwikkelingsbanken.
Periode 1959-
Product Notulen, rapporten, verslagen, brieven, e.d.
Opmerking Het gaat hier om bijdragen die niet direct in verband staat met de vaststelling van het Nederlandse standpunten, maar met de bijdrage met hun die lidstaten leveren aan de voorbereiding, uitvoering, evaluatie van projecten. leningen en dergelijke binnen het verband van de regionale ontwikkelingsbanken.

9.7 OESO

73.
Actor Minister van Financiën
Handeling Het leveren van een bijdrage aan de vergaderingen van het Economic Policy Committee van de OESO.
Periode 1948-
Product Nota's, instructies, verslagen

74.
 Actor Minister van Financiën/ thesaurier-generaal
 Handeling Het voorbereiden en uitdragen van Nederlandse standpunten in de Werkgroep 3 van het Economic Policy Committee van de OESO betreffende conjuncturele ontwikkelingen en de beleidsreacties daarop.
 Periode 1948-
 Product Nota's, instructies, verslagen
75.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het voorbereiden en uitdragen van Nederlandse standpunten in het Financial Market Committee van de OESO.
 Periode 1948-
 Product Nota's, instructies, verslagen
76.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het leveren van een bijdrage aan de besluitvorming in de EMO en de Europese Betalings Unie.
 Periode 1950-1972
 Product Nota's, instructies
 Opmerking De EMO en de EBU werd bestuurd door de Raad van de OEES, later OESO.
77.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het leveren van een bijdrage aan (de voorbereiding van) projecten, werkgroepen en onderzoeken binnen het verband van de OESO op het terrein van het internationaal monetair financieel beleid.
 Periode 1948-
 Product Notulen, rapporten, verslagen, brieven, e.d.
 Opmerking Het gaat hier om bijdragen die niet direct in verband staat met de vaststelling van het Nederlandse standpunten, maar met de bijdrage met hun die lidstaten leveren aan de voorbereiding, uitvoering, evaluatie van projecten, leningen en dergelijke binnen het verband van de OESO.

9.8 Benelux

78.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het voorbereiden en uitdragen van Nederlandse standpunten in Benelux-verband betreffende internationale monetaire aangelegenheden.
 Periode 1945-
 Grondslag Benelux-verdrag
 Product Nota's, notulen, e.d.

9.9 Internationale overlegfora (G 10 en G 24)

79.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het voorbereiden en uitdragen van het Nederlandse standpunt in internationale overlegfora, zoals de G 10 en G 24
 Periode 1962-
 Product Nota's, instructies

9.10 BIS

- 80.

Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het verlenen van een garantie aan DNB voor diens deelname aan een via het BIS te verstrekken overbruggingskrediet aan de centrale bank van een land.
Bron	AO handboek BFB, hoofdstuk 6, p. 80
Periode	1945-
Product	Brief

10. Handelingen voortvloeiend uit de Nederlandse wet- en regelgeving

10.1 Wisselkoersen

81.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het in internationaal verband overleggen en/of overeenstemmen over wijziging van de wisselkoers van de Nederlandse gulden.
Periode	1964-1999
Grondslag	Beneluxverdrag art. 12 E.E.G. verdrag art. 107 Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden art. 37
Product	Notulen
82.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het wijzigen, niet vaststellen of opnieuw vaststellen van de pariwaarde van de Nederlandse gulden.
Periode	1964-1999
Grondslag	Wet inzake pariwaarde van de gulden art. 1, lid 2. Wet inzake de wisselkoers van de gulden, art. 4. 1
Product	KB, wetsontwerp
Opmerking	Voor een dergelijk besluit had de minister instemming van de ministerraad nodig. De beide kamers van de Staten-Generaal werden over het besluit geïnformeerd (art. 1, lid 4). De wet voorzag in een advies van De Nederlandsche Bank.
83.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het vaststellen van regels voor de wisselkoersarrangementen met betrekking tot de gulden.
Periode	1978-1999
Grondslag	Wet inzake de wisselkoers van de gulden art. 2, lid 1
Product	KB, bijvoorbeeld: Wisselkoersbesluit van 21 juli 1978 Stb. 405, Wisselkoersbesluit 1979 van 13 maart 1979 Stb. 98, Besluit van 24 september 1979 Stb. 523 houdende wijziging van het Wisselkoersbesluit 1979, Besluit van 7 oktober 1981 Stb. 625 houdende wijziging van het Wisselkoersbesluit 1979, Besluit van 25 februari 1982 Stb. 61 houdende wijziging van het Wisselkoersbesluit 1979, Besluit van 19 juni 1982 Stb. 361 houdende wijziging van het Wisselkoersbesluit 1979, Besluit van 24 maart 1983 Stb. 133 houdende wijziging van het Wisselkoersbesluit 1979.
84.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het opschorten van de regels voor de wisselkoersarrangementen die met betrekking tot de gulden gelden.
Periode	1978-1999
Grondslag	Wet inzake de wisselkoers van de gulden art. 2, lid 2.
Product	Bijvoorbeeld: Beschikking van 13 december 1978 Stb. 637 tot opschorting van het wisselkoersarrangement t.a.v. Noorwegen en de Noorse Kroon,

	Beschikking van 23 maart 1981 Stb. 125 inzake opschorting van artikel 1 van het Wisselkoersbesluit 1979, Beschikking van 14 juni 1982 Stb. 335 houdende opschorting van de toepassing van artikel 1 van het Wisselkoersbesluit 1979, Beschikking van 21 maart 1983 Stb. 127 houdende opschorting van de toepassing van art. 1 van het Wisselkoersbesluit.
Opmerking	De wet voorzag in een advies van De Nederlandsche Bank.
85.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het tijdelijk verbieden van de aankoop en verkoop van goud en betaalmiddelen, vorderingen en geldswaardige papieren in buitenlandse geldsoorten.
Periode	1964-1999
Grondslag	Wet inzake pariwaarde van de gulden art. 3, lid 1-2 Wet inzake de wisselkoers van de gulden art. 6, lid 1-2
Product	Beschikking
86.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het verlenen van toestemming/ontheffing van het verbod voor de aankoop en verkoop van goud, betaalmiddelen, vorderingen en geldswaardige papieren in buitenlandse geldsoorten gedurende een periode dat dit tijdelijk is verboden.
Periode	1964-1999
Grondslag	Wet inzake pariwaarde van de gulden art. 3, lid 1-2 Wet inzake de wisselkoers van de gulden art. 6, lid 3
Product	Beschikking
87.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het opschorten van het Europese wisselkoersarrangement (slangarrangement) met betrekking tot de gulden en/of het opschorten van de in het arrangement vastgestelde middenkoersen.
Periode	1978-1999
Grondslag	Wisselkoersbesluit art. 2.
Product	Beschikking, bijvoorbeeld: Beschikking van 5 oktober 1981 Stb. 622 houdende opschorting van artikel 1 van het Wisselkoersbesluit 1979, Beschikking van 22 februari 1982 Stb. 52 houdende opschorting van artikel 1 van het Wisselkoersbesluit 1979.
88.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het sluiten van wisselkoersarrangementen betreffende de wisselkoers van de euro ten opzicht van valuta's van lidstaten, die niet tot het eurogebied horen.
Periode	1998-
Grondslag	Wet inzake gemeenschappelijke wisselkoersarrangementen van de euro, art. 2
Product	Nota, instructies, overeenkomst
Opmerking	De minister moet met De Nederlandsche Bank en de Tweede Kamer overleggen.

10.2 Internationaal betalingsverkeer

89.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het vaststellen van regels voor de uitvoering van verdragen over het internationale betalingsverkeer.
Periode	1945-1981
Grondslag	Wet internationaal betalingsverkeer art. 3, lid 1
Product	Amvb, wet

90.

Actor	Minister van Financiën Minister van Economische Zaken Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het vaststellen van regels voor het internationaal betalingsverkeer met Nederlandsch-Indië, Suriname of Curaçao.
Periode	1945-1981
Grondslag	Wet internationaal betalingsverkeer art. 25, lid 1
Product	Amvb
91.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het, in overeenstemming met de minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Economische Zaken en de minister van Landbouw en Visserij, De Nederlandsche Bank N.V. gehoord, geven van voorschriften betreffende de financiële betrekkingen met het buitenland.
Periode	1981-1994
Grondslag	Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 art. 7, 8, 9 ,lid 1
Product	Voorschrift
Opmerking	Deze voorschriften zijn maximaal een jaar geldig.
92.	
Actor	Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Economische Zaken Minister van Landbouw en Visserij
Handeling	Het overeenstemmen met de minister van Financiën over het geven van voorschriften betreffende de financiële betrekkingen met het buitenland.
Periode	1981-1994
Grondslag	Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 art. 7, 8, 9 ,lid 1
Product	Besluit
93.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het geven van voorschriften met betrekking tot het kapitaalverkeer met landen welke geen deel uitmaken van de Europese Unie.
Periode	1994-
Grondslag	Wet financiële betrekkingen buitenland 1994 art. 3-4
Product	Beschikking
Opmerking	Deze handeling kan de minister alleen verrichten ter uitvoering van een besluit dat is genomen op grond van art. 73 C lid 2 en F van het Verdrag (tot oprichting van de Europese Unie).
94.	
Actor	Minister van Financiën Minister van Buitenlandse Zaken
Handeling	Het in overeenstemming met de minister van Economische Zaken en de minister van Landbouw en Visserij stellen van regels voor het financiële verkeer met betrekking tot strategische goederen.
Periode	1981-
Grondslag	Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 art. 11, lid 1-2 Wet financiële betrekkingen buitenland 1994 art. 5, lid 1-2
Product	Amvb, bijvoorbeeld: Besluit financieel verkeer strategische goederen, 11 maart 1981, Stb. 118
Opmerking	Strategische goederen zijn goederen waaraan in het belang van de internationale rechtsorde, of op grond van een internationale afspraak regels met betrekking tot het transit- en driehoeksverkeer krachtens de In- en uitvoerwet.
95.	
Actor	Minister van Economische Zaken Minister van Landbouw en Visserij
Handeling	Het overeenstemmen met de minister van Financiën en de minister van Buitenlandse Zaken over

	het stellen van regels voor het financiële verkeer met betrekking tot strategische goederen.
Periode	1981-
Grondslag	Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 art. 11, lid 1-2 Wet financiële betrekkingen buitenland 1994 art. 5, lid 1-2
Product	Brief
96.	
Actor	Minister van Financiën Minister van Economische Zaken Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het vaststellen van nadere bepalingen inzake het betalingsverkeer met het buitenland.
Periode	1945-1981
Grondslag	Wet internationaal betalingsverkeer art. 19
Product	Amvb
97.	
Actor	Minister van Financiën Minister van Economische Zaken Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het vaststellen van nadere regelgeving betreffende de invoer van goederen.
Periode	1945-1981
Grondslag	Wet internationaal betalingsverkeer art. 5, lid 1
Product	KB
98.	
Actor	Minister van Financiën Minister van Economische Zaken Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het vaststellen van bepalingen betreffende de invoer van goederen.
Periode	1945-1981
Grondslag	Wet internationaal betalingsverkeer art. 5, lid 2, 6, lid 1
Product	Beschikking
99.	
Actor	Minister van Financiën Minister van Economische Zaken Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het afgeven van een verklaring waarin wordt bepaald dat tegen een afgesloten overeenkomst met betrekking tot de invoer van goederen geen bezwaar bestaat.
Periode	1945-1981
Grondslag	Wet internationaal betalingsverkeer art. 6, lid 1
Product	Beschikking
100.	
Actor	Minister van Financiën Minister van Economische Zaken Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het vaststellen van regels betreffende toekomstige aanspraken op de betaling van in Nederland gestorte gelden aan schuldeisers.
Periode	1945-1981
Grondslag	Wet internationaal betalingsverkeer art. 16, lid 1
Product	KB
101.	
Actor	Minister van Financiën

	Minister van Economische Zaken Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het voorschrijven dat met handelingen of overeenkomsten die de werking van de Wet Internationaal Betalingsverkeer 1934 of van een met een vreemde mogendheid gesloten verdrag kunnen belemmeren geen rekening wordt gehouden.
Periode	1945-1981
Grondslag	Wet internationaal betalingsverkeer art. 17, lid 1-2
Product	Beschikking
102.	
Actor	Minister van Financiën Minister van Economische Zaken Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het aanwijzen van personen die worden belast met de opsporing van strafbare feiten.
Periode	1945-1981
Grondslag	Wet internationaal betalingsverkeer art. 23
Product	Beschikking
103.	
Actor	Minister van Financiën Minister van Economische Zaken Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het opsporen van strafbare feiten.
Periode	1945-1981
Grondslag	Wet internationaal betalingsverkeer art. 23
Product	Proces-verbaal
104.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het aanwijzen van natuurlijke personen van de Nederlandse nationaliteit als ingezetenen.
Periode	1981-1994
Grondslag	Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 en 1994, art. 1, a, lid 4
Product	Bijvoorbeeld: Beschikking deviezenrechterlijke status Nederlandse diplomatieke vertegenwoordigers van 29 april 1981/nr. 181-1622, Beschikking deviezenrechterlijke status Nederlandse militairen van 27 augustus 1984/nr. 184-3452, Beschikking deviezenrechtelijke status Nederlandse militairen, 5 september 1994, Stc. 174, Beschikking deviezenrechtelijke status Nederlandse diplomatieke vertegenwoordigers, 5 september 1994, Stc. 174.
105.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het aanwijzen van waardepapieren welke vallen onder de omschrijving effecten.
Periode	1981-1994
Grondslag	Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 art. 1, c, lid 4
Product	Beschikking
106.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het verlenen, wijzigen en intrekken van vergunningen voor het verrichten van handelingen inzake het internationaal betalings- en kapitaalverkeer.
Periode	1981-
Grondslag	Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 art. 12, lid 2 Wet financiële betrekkingen buitenland 1994 art. 6, lid 5
Product	Beschikking

107.
Actor Minister van Financiën
Handeling Het besluiten dat voor bepaalde bemoeienissen kosten in rekening mogen worden gebracht en het vaststellen van de tarievenlijst.
Periode 1981-1994
Grondslag Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 art. 16
Product Beschikking

108.
Actor Minister van Financiën
Minister van Economische Zaken
Minister van Buitenlandse Zaken
Minister van Koloniën
Handeling Het stellen van nadere eisen aan de uitbetaling van vorderingen.
Periode 1945-1961
Grondslag Besluit Internationaal Betalingsverkeer Nederland 1935 art. 11, lid 2.
Product Beschikking

109.
Actor Minister van Financiën
Minister van Economische Zaken
Minister van Buitenlandse Zaken
Minister van Koloniën
Handeling Het voorschrijven van documenten die moeten worden overlegd bij het opvragen van vorderingen.
Periode 1945-1961
Grondslag Besluit Internationaal Betalingsverkeer Nederland 1935 art. 12, lid 2.
Product Beschikking

110.
Actor Minister van Financiën
Minister van Economische Zaken
Minister van Buitenlandse Zaken
Minister van Koloniën
Handeling Het bepalen of de opslag in een entrepot of opslag onder douanetoezicht bij de uitvoering van de voorschriften wel of niet wordt gerekend als zijnde invoer.
Periode 1945-1981
Grondslag Besluit Internationaal Betalingsverkeer Nederland 1935 art. 4
Product Beschikking

10.3 Vereffeningeninstituut

111.
Actor Minister van Financiën
Handeling Het vaststellen van regels voor de voldoening van schulden en andere betalingen door storting bij een vereffeningeninstituut.
Periode 1945-1981
Grondslag Wet internationaal betalingsverkeer art. 4, lid 1
Product Besluit van 7 augustus 1940 no. 87 betreffende het betalingsverkeer met Zwitserland, Besluit van de Secretarissen-generaal van de Departementen van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, van Financiën, van Landbouw en Visscherij en van Koloniën van 30 november 1940 no. 57765 D betreffende het betalingsverkeer met Bulgarije.

112.
Actor Minister van Financiën
Handeling Het aanwijzen van landen waarvoor geldt dat bij de levering van goederen uit die landen de betaling moet geschieden door storting bij een vereffeningeninstituut.
Periode 1945-1981

Grondslag Product	Wet internationaal betalingsverkeer art. 4, lid 1 KB
113.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het aanwijzen van instellingen als vereffeningsinstituut voor het internationale betalingsverkeer.
Periode	1945-1994
Grondslag	Wet internationaal betalingsverkeer art. 8, lid 1 Wet financiële betrekkingen buitenland 1980, art. 10, lid 3
Product	KB
Opmerking	Het Nederlandsch Clearinginstituut te Den Haag werd aangewezen als vereffeningsinstituut. De handeling is sinds de opheffing van het clearingsinstituut niet meer verricht.
114.	
Actor	Minister van Financiën Minister van Economische Zaken Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het goedkeuren van de tarieven die het vereffeningsinstituut in rekening mag brengen.
Periode	1945-1981
Grondslag	Wet internationaal betalingsverkeer art. 6, lid 2, 8, lid 2.
Product	Beschikking
115.	
Actor	Minister van Economische Zaken
Handeling	Het invorderen van schulden aan het vereffeningsinstituut bij schuldenaren.
Periode	1945-1981
Grondslag	Wet internationaal betalingsverkeer art. 14, lid 2
Product	Dwangbevel
116.	
Actor	Minister van Financiën Minister van Economische Zaken Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het machtigen van het vereffeningsinstituut tot het treffen van regelingen voor het voldoen van schulden ontstaan wegens of in verband met de levering van goederen.
Periode	1945-1981
Grondslag	Besluit Internationaal Betalingsverkeer Nederland 1935 art. 3, lid 2
Product	Machtiging
117.	
Actor	Minister van Financiën Minister van Economische Zaken Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het machtigen van het vereffeningsinstituut om aan derden toe te staan vreemde valuta om te rekenen tegen andere koersen dan is voorgeschreven.
Periode	1945-1981
Grondslag	Besluit Internationaal Betalingsverkeer Nederland 1935 art. 6, lid 3, 7, lid 5
Product	Beschikking
118.	
Actor	Minister van Financiën Minister van Economische Zaken Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het machtigen van het vereffeningsinstituut om toe te staan gemachtigden vorderingen op schuldeisers rechtstreeks te laten verrekenen met ontvangen gelden.
Periode	1945-1961

Grondslag Product	Besluit Internationaal Betalingsverkeer Nederland 1935 art. 6, lid 3 Beschikking
119. Actor	Minister van Economische Zaken Minister van Financiën Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het vaststellen van regels voor het goedkeuren of bekrachtiging door het vereffeningsinstituut van betalingen en het te niet doen gaan van schulden.
Periode	1945-1981
Grondslag Product	Besluit Internationaal Betalingsverkeer Nederland 1935 art. 8, lid 1 Beschikking
120. Actor	Minister van Financiën Minister van Economische Zaken Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Koloniën
Handeling	Het machtigen van het vereffeningsinstituut om nadere voorschriften te geven ter verzekering van een doeltreffende controle op de nakoming van de plicht tot storting.
Periode	1945-1961
Grondslag Product	Besluit Internationaal Betalingsverkeer Nederland 1935 art. 10, lid 4 Voorschriften
121. Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het, in overeenstemming met de minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Economische Zaken en de minister van Landbouw en Visserij, De Nederlandsche Bank N.V. gehoord, geven van voorschriften voor het betalingsverkeer met andere landen tot afweer van nadelige gevolgen van beperkingen inzake het internationale betalingsverkeer.
Periode	1981-1994
Grondslag Product	Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 art. 10, lid 1 Amvb
Opmerking	Het betreft hier voorschriften voor de afwikkeling van het betalingsverkeer via een vereffeningsinstituut.
122. Actor	Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Economische Zaken Minister van Landbouw en Visserij
Handeling	Het overeenstemmen met de minister van Financiën over het geven van voorschriften voor het betalingsverkeer met andere landen tot afweer van nadelige gevolgen van beperkingen inzake het internationale betalingsverkeer.
Periode	1981-1994
Grondslag Product	Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 art. 10, lid 4 Brief, overeenstemming

10.4 Centrale Dienst voor de In- en Uitvoer

123. Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het mandateren van de Centrale Dienst voor de In- en Uitvoer tot het verlenen van vergunningen ten behoeve van het financiële verkeer strategische goederen.
Periode	1981-
Grondslag Product	Besluit financieel verkeer strategische goederen, 11 maart 1981, Stb. 118, art. 1 Mandaatsbeschikking Centrale Dienst voor de In- en uitvoer 1981.

124.

Actor	Minister van Financiën Minister van Economische Zaken
Handeling	Het geven van aanwijzingen aan de directeur van de Centrale Dienst voor In- en uitvoer betreffende het verlenen van een vergunning ten behoeve van het financieel verkeer met betrekking tot strategische goederen.
Periode	1981-
Grondslag	Mandaatsbeschikking Centrale Dienst voor de In- en uitvoer 1981, art. 4
Product	Besluit
Opmerking	De minister van Financiën geeft aanwijzingen in overeenstemming met de minister van Economische Zaken.

10.5 De Nederlandsche Bank en gelijkgestelde diensten

125.

Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het vaststellen van garanties voor De Nederlandsche Bank voor diens deelneming in financiële ondersteuningsprogramma's ten behoeve van de betalingsbalans van andere landen.
Periode	1945-
Product	Wet TK 9959

126.

Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het vaststellen van uiterste prijzen en indicatieve koersen die De Nederlandsche Bank bij haar transacties in goud en buitenlandse geldsoorten in acht moet nemen.
Periode	1964-1999
Grondslag	Wet inzake pariwaarde van de gulden art. 2 Wet inzake de wisselkoers van de gulden art. 3, lid 1 en 3
Product	Beschikking
Opmerking	De wet voorzag in een advies van De Nederlandsche Bank.

127.

Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het aan De Nederlandsche Bank vergoeden van de financiële gevolgen welke voortvloeien uit een wijziging van de pariwaarde van de Nederlandse gulden.
Periode	1964-1978
Grondslag	Wet inzake pariwaarde van de gulden art. 5
Product	Besluit

128.

Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het, in overeenstemming met de minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Economische Zaken en de minister van Landbouw en Visserij, geven van algemene richtlijnen aan De Nederlandsche Bank.
Periode	1981-
Grondslag	Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 en 1994 art. 2, lid 1
Product	Beschikking
Opmerking	De wet voorzag in de plicht van De Nederlandsche Bank tot het verstrekken van inlichtingen aan de minister van Financiën over de financiële betrekkingen met het buitenland.

129.

Actor	Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Economische Zaken Minister van Landbouw en Visserij
Handeling	Het overeenstemmen met de minister van Financiën over het geven van algemene richtlijnen aan De Nederlandsche Bank.
Periode	1981-1994
Grondslag	Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 art. 2, lid 1

Product	Beschikking
130.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het goedkeuren van voorschriften van De Nederlandsche Bank N.V. betreffende de financiële betrekkingen met het buitenland.
Periode	1981-1994
Grondslag	Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 art. 3-4
Product	Beschikking
131.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het aanwijzen van diensten die voor het ontvangen en controleren van inlichtingen gelijk worden gesteld aan De Nederlandsche Bank N.V.
Periode	1981-1994
Grondslag	Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 art. 13, lid 6
Product	Beschikking
132.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het aanwijzen van diensten die gelijkgesteld worden met De Nederlandsche Bank N.V. met betrekking tot het verkrijgen van inlichtingen en gegeven inzake buitenlands betalingsverkeer.
Periode	1994-heden
Grondslag	Wet financiële betrekkingen buitenland 1994 art. 7, lid 5
Product	Beschikking
133.	
Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het bepalen in welke gevallen De Nederlandsche Bank N.V. vergunningen en ontheffingen met betrekking tot het kapitaalverkeer met andere landen mag verlenen.
Periode	1994-heden
Grondslag	Wet financiële betrekkingen buitenland 1994 art. 6, lid 5
Product	beschikking

10.6 Noodwet financieel Verkeer

134.	
Actor	Minister-president
Handeling	Het inwerking stellen van een of meer artikelen van de Noodwet financieel verkeer.
Periode	1978-
Grondslag	Noodwet financieel verkeer, 25 mei 1978, Stb. 348
Product	KB, voorstel van wet
135.	
Actor	Minister van Financiën in overeenstemming met Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Economische Zaken en Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
Handeling	Het stellen van voorschriften ten aanzien van de financiële betrekkingen met het buitenland.
Periode	1978-
Grondslag	Noodwet financieel verkeer, art. 26
Product	Besluit
136.	
Actor	Minister van Financiën in overeenstemming met Minister van Buitenlandse Zaken Minister van Economische Zaken en Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
Handeling	Het stellen van voorschriften ten aanzien van het vorderen van gouden munten, fijn goud, alligages van goud en buitenlandse activa van ingezetenen.

Periode 1978-
Grondslag Noodwet financieel verkeer, art. 26
Product Besluiten

10.7 College van beroep voor het bedrijfsleven

N.B. Zie voor de handelingen van het College van Beroep voor het bedrijfsleven het rio Sociaal-Economische Raad. PIVOTrapport 58. De handelingen van het College van Beroep zijn in dat RIO beschreven.

137.

Actor Minister van Financiën
Handeling Het, samen met de minister van Justitie, voorbereiden, wijzigen en intrekken van een koninklijk besluit over de benoeming van bijzondere leden van het College van Beroep.

Periode 1981-1994
Grondslag Wet financiële betrekkingen buitenland 1980 art. 13 ,lid 2.
Product KB

11. Wet- en regelgeving

Rapportagevoorschriften buitenlands betalingsverkeer, 5 mei 1995, Stc 89

Beschikking deviezenrechtelijke status Nederlandse militairen, 5 september 1994, Stc 174.

Wetten

Wet van den 1en november 1934 (Stb. no. 583) houdende nieuwe maatregelen tot afweer van nadeelige gevolgen van beperkende bepalingen inzake het internationale betalingsverkeer.

Wet financiële betrekkingen buitenland van 28 mei 1980 Stb. 321.

Besluit financieel verkeer strategische goederen, 11 maart 1981, Stb. 118.

Wet van 25 maart 1994 (Stb. 258) houdende nieuwe regels inzake de financiële betrekkingen met het buitenland (Wet financiële betrekkingen buitenland 1994).

Wet inzake pariwaarde van de gulden van 18 november 1964, Stb. 403.

Wet inzake de wisselkoers van de gulden van 25 mei 1978, Stb. 332

- Wisselkoersbesluit van 21 juli 1978 Stb. 405.
- Wisselkoersbesluit 1979 van 13 maart 1979 Stb. 98.
- Besluit van 24 september 1979 Stb. 523 houdende wijziging van het Wisselkoersbesluit 1979.
- Besluit van 7 oktober 1981 Stb. 625 houdende wijziging van het Wisselkoersbesluit 1979.
- Besluit van 25 februari 1982 Stb. 61 houdende wijziging van het Wisselkoersbesluit 1979.
- Besluit van 19 juni 1982 Stb. 361 houdende wijziging van het Wisselkoersbesluit 1979.
- Besluit van 24 maart 1983 Stb. 133 houdende wijziging van het Wisselkoersbesluit 1979.
- Beschikking van 13 december 1978 Stb. 637 tot opschorting van het wisselkoersarrangement t.a.v. Noorwegen en de Noorse Kroon.
- Beschikking van 23 maart 1981 Stb. 125 inzake opschorting van artikel 1 van het Wisselkoersbesluit 1979.
- Beschikking van 14 juni 1982 Stb. 335 houdende opschorting van de toepassing van artikel 1 van het Wisselkoersbesluit 1979.
- Beschikking van 21 maart 1983 Stb. 127 houdende opschorting van de toepassing van art. 1 van het Wisselkoersbesluit.

Wet inzake gemeenschappelijke wisselkoersarrangementen van de euro, 1998.

Noodwet financieel verkeer, 25 mei 1978, Stb. 348.

Bankwet 23 april 1948, Stb. I 166.

Bankwet 26 maart 1998, Stb. 200.

12. Literatuur

Prof. Dr. A.F.P. Bakker, *De internationale financiële instellingen*. Amsterdam 1995.

V.J.J.M. Bekkers, J.M. Bones, A.J.C. de Moor, van Vugt, W.J.M. Voermans, *Brussel en Nederland: tegenliggers, spookrijders of reisgenoten? Implementatie van EG-regelingen in de Nederlandse rechtsorde*. Zwolle 1993.

BFB-Archiefboek, Directie Buitenlandse Financiële Betrekkingen van het ministerie van Financiën, z.j.

L.J. Brinkhorst, *Grondlijnen van Europees recht*. bew. R. Barents en A.W.H. Meij. Alphen aan de Rijn 1984.

Drs. H.J. Brouwer, *EMU en de economische beleidscoördinatie*. Toespraak t.g.v. een bijeenkomst van de vereniging van afgestudeerden van de economische faculteit der Vrije Universiteit, 18 november 1997.

Drs. E. Burger, P.L. Groen, drs. J. Steenhuis. *Gedane buitenlandse zaken. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein buitenland, ontwikkelingssamenwerking en het ministerie van Buitenlandse Zaken, 1945-1990 [1994]*. PIVOT-rapport nummer 103.

Business Supporter, uitgave voor internationaal opererende ondernemingen, ABN AMRO, 96/02.

De Nederlandsche Bank, jaarverslagen.

Ralph Dingemans, Rian Romme. *Nederland en het Marshall-plan. Een bronnenoverzicht en filmografie, 1947-1953*. Den Haag 1997.

EU Handboek, Ministerie van LNV. Den Haag februari 1997.

Het internationaal monetair stelsel. Op weg naar meer orde? In: *Kredietbank Weekberichten*. Jrg. 53/nr. 18, 12 juni 1998.

P.L.C. Hilbers en L.H. Hoogduin, *Monetair beleid in vogelvlucht. Ontwikkelingen in de Nederlandse monetaire politiek na de Tweede Wereldoorlog*. Groningen 1996.

A.C.F.J. Houben, Het stabiliteitspact en de begrotingsdiscipline in de EMU. In: *Economisch-statistische Berichten*, jrg. 82, nr. 4096. P. 184. 5 maart 1997.

Roel Jansen, *Erger dan liefde. De internationale economie van Bretton Woods tot Maastricht*. Amsterdam/Leuven 1993.

G.J. Lanjouw, *Internationaal geld en internationaal monetair bestel*. Meppel 1982.

Memorie van toelichting bij het ontwerp van wet Wisselkoers van de gulden, TK zitting 1977, 14 642, nrs. 1-3.

Memorie van Toelichting bij het ontwerp van wet Financiële betrekkingen met het buitenland, TK, zitting 1971-1972, 11 907.

Memorie van Toelichting, ontwerp wet financiële betrekking buitenland, TK 1993-1994, 23 484.

A.M. Mietes, *Rapport institutioneel onderzoek deviezenverkeer (concept)*.

Emile Noël, *De instellingen van de Europese Gemeenschap*, Brussel/Luxemburg 1993.

Nota Evaluatie eerste jaar EMU (21-03-2000) Minister van Financiën.

Nota in verband met enige internationale vraagstukken, TK zitting 1962-1963, nr. 7048.

Opnieuw een kans voor een systeem van vaste wisselkoersen? In: *Kredietbank weekberichten*. Jrg. 44/nr. 22 9 juni 1989.

Drs. G.A. Posthumus, Het Internationale Monetaire Fonds en Oost-Europa. In: *Vijftig jaar na Bretton Woods. Preadviezen van de Koninklijke Vereniging voor de Staatshuiskunde*, Utrecht 1994.

Rapport Administratieve Organisatie Directie Buitenlandse Financiële Betrekkingen. Ministerie van Financiën Den Haag 1994.

Prof. Dr. F. de Roos, dr. P.A. Karsdorp, dr. W. Maarze Nzn, drs. B. J. Schep, dr. W.J.B. Smits, *Het internationale monetaire stelsel*. Leiden 1976.

Prof. Dr.A. Szász, Het wisselkoersstelsel in de vijftig jaar na Bretton Woods. In: *Vijftig jaar na Bretton Woods. Preadviezen van de Koninklijke Vereniging voor de Staatshuiskunde*, Utrecht 1994.

Tweede Kamer, zitting 1945-1946, 118 1-2.

W.F.V. Vanthoor, *De Europese monetaire eenwording in historisch perspectief*. Monetair Monografieën 15. Amsterdam 1994.

Verslag van de Monetaire en financiële conferentie der Vereenigde Volken, gehouden te Bretton Woods, New Hampshire, van 1 tot en met 22 juli 1944 en in het bijzonder nopens de Nederlandsche deelneming daaraan. A. Broches, secretaris van de Nederlandse delegatie, 27 november 1944.

Prof. Dr. H. Visser en drs. W. Mak, De Bretton-Woods-instellingen; een inleiding. In: *Vijftig jaar na Bretton Woods. Preadviezen van de Koninklijke Vereniging voor de Staatshuiskunde*, Utrecht 1994. Voorbeeldbegroting Financiën 1999.

Wegwijzer Europa 1997-1998. Red. Publication Services Europe. Alphen a/d Rijn 1997.